

שמעתי בשם הרה"ק היהודי יללה"ה
שחמר שבשבת קודש אין עלה
שלא יהי' חילול שבת מעט ח"ו אח"כ יהי'
נעקד ר"ו ורגלו ביום השבת. ואח"כ אמר
שגם זה אין עלה דל"כ מצטל עונג שבת
והבן (המאסף):

כתב אלי ש"צ הגאבד"ק פלונסק שי'
ח"ל ראיתי בס' דברים ערבים (דף
ל"ח ע"ב) שכ' כי היהודי הק' עמד פ"ח
בחדר שנכנסו אל הרה"ק מלובלין ז"ע
לראות העוברים ושבים. והוא ידע מקורו
וגלגלו של כל איש ואיש. וכל איש אשר היה
לרי"ך לראות תיקון ראה והתקין אותו. והרבי
מלובלין הרגיש בדבר מה שהיהודי עושה
לעם. וגם אמר היהודי הק' כי הוא יודע
שזרע נשמתו של הרבי מלובלין הוא נשמט
השר מקולי ע"ש [עיין בטו"ז או"ח סי'
קס"ח סק"ה מבוחר שרבינו שמשון מקולי
הוא השר מקולי. ויש רא"י לזה מתוס'
ברכות (דף ל"ט) ד"ה אבל כתבו אבל רבינו
שמשון כו' ובמרדכי שם ובהגהות מיימוני
פ"ז דברכות כתבו זאת בשם השר מקולי
וכ"ה בתוס' בילה (דל"ח) ועיין למרחיד"ח
בשה"ג מע"ג אות ש' סקל"ה שנסתפק בזה]
ע"כ העתקה מהרה"ג הג"ל. כתב אלי הרב
המאוה"ג בנש"ק כו' מוה"ר יצחק מרדכי
פאדוואה שליט"ח מאפאטשגא נכד היהודי
הק' ז"ע איזה דברים מספריו היקרים אשר
המה תחת מכבש הדפוס. ועוד אשר בזכרונו
בשם זקינו היהודי הק' ז"ע:

א) במגירה (דף י"ח) ל"ה ידעי רבנן
מאי השלך על ד' יסבך
ארבצ"ח זימנא חדא הוי איזלנא בדהי הוא
טייעא וקא דרינא טונא ואמר לי שקול
יהבך ושדי אגמלאי והתמי' מבוחרת לעיני כל
היתכן שהרבנן לא ידעי פ"י של השלך על ד'
יהבך ופ"י אר"י היהודי הקוה"ט ז"ע דהנה
בענין בטחון יש שני סוגים. סוג א' שעושים
סיבה לבטחון [וע"ד. אמונה זה סדר זרעים
שפי' בירושלמי דמאמין בתי העולמים וזרע
היינו אע"פ שהוא זרע אינו בטוח על מעשי
ידיו רק משלך על ד' יהבו שהוא ברתמוז
י'ת

עוד שמעתי שפ"ח התאכסנו אלל המגיד
הק' מקאזינין ז"ל אלו השלשה
לדיקים. א' היהודי הקדוש מפרשיסחא.
והרה"ק ר"ר פישעלי מסטריקוב. והרה"ה
ר"ר דוד מלעלוב. והמגיד הק' ה"י יושב
במטתו מחולשת כחו וגם שלחנו ה"י סמוך
למטתו ועשה סעודה לפני השלשה לדיקים
הג"ל מן מאכלי*חלב והוסיב אללו בסמוך
לו את היהודי הקדוש והרה"ק הר"ר פישעלי
והרה"ק הר"ר דוד מלעלוב ה"ו יושבין זה
כנגד זה בלדדי השלחן אחד מימין ואחד
משמאל והמגיד הק' והיהודי הק' שה"ו יושבים
ביחד ה"ו מספרים ביניהם והמתיקן איזה
סוד בחשאי והרה"ק הר"ר פישעלי ה"י
חשקו מאוד לשמוע ומטה את אזנו לשמוע
מה הם מדברים והרה"ק הר"ר דוד מלעלוב
ה"י עושה את שלו וה"י אוכל לחם וחמאה
טח על פני' כנהוג והרה"ק המגיד אמר
להר"ר פישעלי מפני מה אין אתה משגיח
ללמוד מזה האבדך (על הרה"ק הר"ר דוד
מלעלוב אמר כן) אוכל חתיכה לחם עם
חמאה והוא קרבן. ועוד חתיכה לחם עם
חמאה וג"כ הוא קרבן ע"כ. ואתה בין תבין
כמה גדולה כח אכילת הלדיקים שנחשב
קרבנות הרבה. (ע"כ מהמאסף):

ב) בשם (ש"ט) הה"ל הקוה"ט ר'
יעקב יצחק היהודי

ז"ל שמעתי שזא לפניו איש אחד מבי"ב
[להזכיר] חולה ואמר הרה"ל הג"ל כי כבר
גזר על החולה הזה מיתה רח"ל ואח"ז
ביקש האיש הג"ל מאתו פרנסה עבור החולה
הג"ל ואמר הרב הלדיק ר' יעקב יצחק
היהודי הג"ל כי ישנו פלוגתא בש"ס דתענית
(דף ח' ע"ב) לענין כפנא ומותנא ח"א
להתפלל על כפנא וח"א להתפלל על מותנא
כי בימי ר' שמואל בר נחמני הוי כפנא
ומותנא א"ל ר' שמואל בר נחמני ניבטי
רחמי אכפנא דכי יהיב רחמנא שובע לחיי
הוא דיהיב גהחולה הזה ל"ו רפואה ה'
ירפאו ברזחיות וגשמית. שוב ראיתי כעין
זה בס' אגרא דפרקא סי' ע"ג וז"ל קבלנו
מהלדיקים עיי"ש הטוב ודפח"ח ע"כ:

הגעתם למדרגה זו ויאמר לו יברכך ד' על שהארת עינינו ונפתח בנו רשפי התעוררות אוי"ר לעבודתו ית' והודעתנו שאנחנו עדיין עומדים מבחוץ ועדן לא פעלנו בעוה"ז מאומה וד"ל. כ"ז שמעתי בילדותי :

פ"א ה' א' שהי' נוסע לרבינו הק' מלובלין שהי' נלרך לפקוד בזשי"ק והי' מזכיר א"ע תמיד לפניו ועבר זמנים הרבה ועדן לא הי' נפקוד ואירע פ"א שא"צ של רבינו הק' מלובלין רחמנות עליו על שהי' דופק תמיד שמה באזני רבינו הק' מלובלין ולא השיג מבוקשו יעלו לו שיזכיר א"ע לפני א"צ הי' יהודי הק' ויתגלל לפניו ואז בודאי ישיג מבוקשו. ויען שא"צ הי' יהודי הק' הי' ערוד אז באזנה ענין מעניני עבודת הקודש לא הי' מאריך עמו רק השיבו שהשי"ת יפקדו בשנה זו בצ"ז וכן הי' ואחרי אזה שנים נחלה הילד ר"ל ע"ד שהי' כפתע ר"ל צינו וצין החיים וגם לפרשיסחא לא"צ הי' יהודי הק' ז"ל וכאשר בא שמה הי' אז א"צ הק' מתפלל והי' סגר הדלת וישב שמה על הספסל בחור הקודש לחדרו סמוך להדלת למען שתיקף כאשר יפתח א"צ הי' יהודי הק' ז"ע הדלת ויכל לילך לפניו ומחמת שהי' ערוד מחמת לערו וחלש מחולשא דאורחא נתנמנס שם והי' נדמה לו בחלומו שרבינו הק' מלובלין ז"ע ע"ש שאר לדיקים היו מפלפלים א"ע אם ע"פ הדין מגיע להילד שלו חיים וכנראה שהרבי מלובלין ז"ע הי' נוטה ח"ו. ובחוקך כך פתח א"צ הק' את הדלת והקיץ האיש הג"ל וגכנס אליו. והבטיחו שבעוה"ז יהי' לו רפואה שלימה והלך האיש החולה ואח"כ הזכיר א"ע מהחלום הג"ל והלך עוד הפעם לבית א"צ הי' יהודי ז"ע פנימה. וסיפר לו את כל החלום והשיבו א"צ הי' יהודי הק' ז"ע אם הוא ירצה לברר הדבר ע"פ פשטעליך. ת"ל פשטעיל אני יכול לומר יותר ממנו ולך לדררך ולא תפחד כי בעוה"ז יהי' בריא וקיים וכן הי' ז"ע :

פ"א הי' הקוה"ט מוהר"ר דוד ז"ע מלעלוב בשבועות

ית' ילמין]. ויש סוג א' שאינו עושה שום סיבה רק שם בטחוונו על השי"ת ואף בלי גיבה יוכל לפרנסו ולסעדו. וז"ש לא היו ידעי רבנן מאי פי' באזיה אופן השלך על ד' יהבך היינו באזיה אופן יהי' הבטחון אם לריך לעשות סיבה לבטחון או לא. וע"ז ארבע"ח זימנא חדא הי' אזילנא בהדי ההוא טייעא (ובתום) כהב שר"מ שמוכר ההוא טייעא קאי על אליהו) והיו דרינא טונא וא"כ הי' מן הראוי לבקשו שיניחו להניח המשא על הגמל אעפ"כ לא בקש ממנו מאומה עד שהטייעא בעלמו אמר לו שקול יהבך ושדי אגמלאי וא"כ מוכח מזה שאין ירכינס לעשות שום סיבה לבטחון וד"ל (מס' אילנא דחיי) :

(ב) ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים דהנה הנסים יולאים משם של ונקה לא ינקה וקשה הלא זהו מרומז על דין והאיך יולאים ממנו חלדים. אך כבר אמרו חז"ל אל תסתכל בקנקן היינו בשם של ונקה לא ינקה דכתיב בו אותיות קנקן אלא כמה שיש בו היינו שנמלא בו גם שם הוי' צ"ה כי מן ינקה האות הראשון הוא י והאות האחרון הוא ה' ומן ונקה יש אותיות ו' ה' שהוא שם של רחמים (ובמד"ש שם כ' באז"א קל"א) וז"ש ומנותר קנקנים היינו מהאותיות שנסארו אחרי תיבת קן קן שהוא שם הוי' צ"ה שמרומז על רחמים מזה נעשה נס לשושנים (מס' אור הנר) :

(ג) והנה בעוה"ז בא מצבת לחם. בעוה"ז נקרא הדיק ע"ש שמעיז ומתגבר א"ע על ה"ה"ר. היינו שהדיק בא מצבת לחם ר"ל מעולם העליון [ע"ש לחמה של תורה] ורואה שכל מה שעושים בעוה"ז עדין לא נגעו אף כחוט השערה בדרך עבודה. ויאמר לקורים היינו לתיח המקלרים בעניני הבלי עוה"ז (וע"ד שאחז"ל בכדרים (דף מ"ט) קלירי ומריעי שקאי על ת"ח שהם תשושי כח) ד' עמכס היינו שכח זה אינו מכס רק השי"ת עוזר לכם שתגיעו לזה (וכמחז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו) אבל אחס בעלמכס עדיין לא

וחימתה אותה מחדש והעמידה אותה עוד הפעם על מקומו ואח"כ הלכה ופתחה הדלת כי רצתה ליתן לו עוד ללגת של חמין ורצתה שהחמין עומדת על מקומו ולקחה עוד הפעם לחממה וכן ה' כמה פעמים. ואח"כ כשגמר אר"י היהודי הק' את הענין ושאל מי ה' פותח אז הדלת ויזילבל אותו כ"פ וכיפרו לו שהמשרתת לקחה זאת למזוה. ואמר הק' שובטיחה שתחי' מאה ועשרים שנים אם לא תתן לו עוד חמין וכיפרו נכדיה שחשבה לה הימים שתחי' לה ק"כ שנים מיום הולדתה ואמרה שער אותו יום מוצטח לה בצרכתו של אותו לדיק שתחי' וכן ה' שצארתו יום של"ח:

ומצאתי צם' בחר מרים שהוא פי' על

טעמי מלות לרקאנטי צסס זקניו הק' היהודי ז"ע. ע"מ שפרש"י (פ' שמיני) החסידה ולמה נקרא שמה חסידה. שעושה חסידות עם חזרות' במזומות. שקשה דח"כ למה נחשבה בתוך עופות עמאים שאיכור אכילתן הוא מטעם שמוזן רע ומולידים טבע רע באדם האוכלן. אך הפי' הוא שעושה חסד רק עם חזרות' אבל לא עם בני חבורה אחרת רק אדרבה שעומדים באכזריות למולם וזהו הטבע ומוז רע שלהם. ע"כ מהרצ ר"מ פאדוואה שליט"א הג"ל (ומ"ש הג"ל צס' ג"ח צסס הרה"ק הר"י מווארקא זללה"ה הוא טעות):

פ"א ישב ההגה"ל מציאלעברזיק שליט"א בתוך קהל ועדה ואמר אם ה' בכהו ובצריאות הגוף (כי הוא חלוש מאוד כידוע. הסי'ת יאריך ימיו ושטותיו) ה' מתפלל בהשכמה וצליבור ושאלו אחד מאנ"ש העומדים לפניו הא אבותיו וגם זקניו היהודי הק' זללה"ה היו מן המאחרים בזמן תפלה. והשיב הרה"ל שליט"א מה לנו לדמות לקדושי עליונים שהם במדרגה רמה מאד שהוא בצחי' תפלה לפניו כי יעטוף (מלשון והי' עטופים ללבן) שתפלתם הולכים ישר להגי כהא כבודו ית"ש צלי עיבוד ולא ע"י מלאכים. וזהו פי' לפני ד' ישפוך שיחו (פי')

בשעות אלל רבינו הק' ז"ע צלוצלין ושמע שהרבי הק' מלוצלין ז"ע אמר ביום א' דשעות שאנו הולכים לעקור הרים גדולים ונלעער הק' מלעלוב ז"ע כי ידע שבזדאי כוונתו על אר"י היהודי הק' ז"ע (מפאת המלשינות שהלשינו אז לפניו) ולמחרתו ביום ב' דשעות ג"כ שמע מהרבי הק' מלוצלין ג"כ כדברים האלה (והרצ כגש"ק מו"ה חיים ראפיפורט סי' אמר לי שהמטעה זו ה' בערב יו"כ לפני כל נדרי ופ"ש צויה"כ אמר הרה"ק הרבי מלוצלין ז"ל ג"כ כדברים האלה ופעם ג' לפני תפלה נעילה) ונתהנה מאוד מזה על שפדין ח"ו לא נגע בו שום דבר רע אך אעפ"כ ה' פחד עולה על לבו והי' מחכה שיגיע מולאי יו"ט ותיקף כשהגיע מווי"ט אחר הדלה לקח רשות מרבינו הק' מלוצלין ז"ע והלך לדרטו ותיקף כאשר בא לבית אר"י היהודי הק' ז"ע הלך אר"י היהודי הק' ז"ע לנגדו מחדרו ואמר לו שלום עליכם ר' דוד מלעלוב אנתנו ה' מסתירים א"ע במקום שאף הרבי הק' מלוצלין אין לו רשות לילך שמה (וכיפור זה ידוע לכל):

ופ"א ה' דו"י הק' מוהר"ר נחמי' מנבאחווה ז"ע אלל הקוה"ט מרוזין ז"ע ושאלו הק' מרוזין כמה היו ימי שנות חייו של אביו היהודי הק' ז"ל והשיבו מ"ח שנים ואמר הק' מרוזין ז"ע אי"כ הכל ניחא שהי' לעיר מכל והי' גדול מכל:

סיפר אר"י הק' מהר"ם מפרסיסחא ז"ל שכאשר ה' אר"י היהודי הק' ז"ל מלמד במקום א' והי' שמה משרתת אשר הכירה בו שהוא איש קדוש (וכמחז"ל שהאשה מכרת באורחים יותר מאיש) וע"כ היתה מתכוון לשם מזוה ליתן לו בכל יום צבוקר חמין ופי' היתה פותחת הדלת של חדרו והעמידה שם ללגת עם חמין. ויען שהוא ה' אז מוטרד ברעיונותיו במחוחתו הק' לא פנה אל החמין והי' כעבור איזה זמן והלכה המשרתת הג"ל ופתחה עוד הפעם את הדלת ורצתה שהחמין עמדו עוד על מקומו וכבר נתקררה וע"כ לקחה אותה

תמיד. ועיין לקמן בפ' לך צוה והוא ע"ד תולדותיהם של לדיקים מעש"ט. וזה אלה תולדות נח נח. הוא עלמו מעשים טובים שלו ע"כ:

עוד צ"ל הנ"ל לשוברים ת"ת) שמעתי צ"ש מחו' הה"ק מן אדומ"ר הרב היהודי ז"ל שזה הפ"י שלח ידיו בשלומיו [הם הת"ח והלדיקים] חילל בריתו וע"ז [אמר] דוד המלך ע"ה מי האיש החפץ חיים [זה עוה"ז] לראות טוב [זה עוה"ז] גלור לשונך מרע כי כמו שהפוגם ברית המעור נקרא רע כמ"ש ויהי ער כו' רע טו' [ראה כמה גדול חטא זה כי ער ה"י אז בן ח' שנים כמבואר במדרש ונאמר וימתהו ה'] כן ג"כ הפוגם ברית הלשון נקרא רע. ושפתוך מדבר מרמה הוא הנקרא בל"א ווערטליך. כי שמעתי ממורי הה"ק מחו' מ"ו ירחמיאל ז"ל שאמר בזה"ל בל"א פון איין ווערטיל האבין דור דורות חלילה לו ווייטען. סור מרע הוא חטא ברית המעור וברית הלשון [ואח"כ] ועשה טוב טו' עיי"ש:

עו"ש (עו"ש) ושמעתי צ"ש הרב היהודי ז"ל שאמר חיה לד' טוב ותועלת נמצא באפיקורסת ר"ל. ואמר התועלת הוא בענין לדיקה שתחליט בלבדך שאם אתה לא תתן לו אולי ימות ברעב. כמו כן נראה לי במדה רעה השגאה הטוב והתועלת הנמצא בו הוא לשגוא שונאי השם וזה תכלית שגאה שנאיתם. ע"כ:

עו"ש (עו"ש) צ"ש הה"ק צ"ק מחו' הרב היהודי ז"ל על מה שמבואר בזה"ק תרי"ג מלות הם תרי"ג עיטין ואמר הלא עלות שייך שעל ידיהם יגיע למחוז חפלו לדבר המבוקש אליו. וכאן מה זה העסק ודבר המבוקש אליו אשר יגיע לו ע"י התרי"ג עיטין. הלא זה עלמו הוא העסק והמבוקש שיקיים תרי"ג מלות שלא ע"מ לקבל פרס. ואמר ודאי כאשר אדם מקיים התרי"ג מלות אז יודע לו החפץ ועסק המבוקש. יראה צוה בי ודאי עיקר החפץ הוא דביקות אלקי אשר

(עיין לעיל מה שאמר המגיד הק' מקאזינין זללה"ה על היהודי הק' הפסוק זאת קומתך דמתה לתמר). ואגב סיפר ההגה"ל שליט"א מציאלעברז'ג שפ"א בא א"ש לפני לדיק אחד שה"י לריך ליטועה צעת לרתו. וביקש מהלדיק הנ"ל שיתפלל בעדו. ושאל אותו הלדיק לחיזה רב הוא נוסע. והשיב להרה"ק היהודי ז"ע. ואמר לו אם יקבל עליו מהיום והלאה שלא יתנהג בהתנהגות היהודי הק' ז"ע ולאחז זמן התפילה בטח יושע במהרה. והאיש הנ"ל מחמת שה"י צעת לרה ר"ל קיבל עליו את דברי הלדיק הנ"ל. ובתוך כדי דיבור הניח הלדיק הנ"ל את ידו על השלחן והניח ראשו על ידו ונתמנסה ונראה לו שה"י הולך בעולמות עליונים מהיכל להיכל וכשבא להיכל אחד אמרו לו שאין לו רשות לכנס להיכל זו מפני שהוא היכל היהודי הק' ז"ע וה"י חושק מאוד להביט עכ"פ בתוך החדר הנ"ל והביט בתוך חור הדלת לפנים החדר. ומחמת רוב האור שבחדר הנ"ל כהתה פינו עד יום מותו. ויהי כי ניער משנתו שלח אחרי האיש ואמר להאיש הנ"ל שלא ישנה שום דבר ממנהג רבו היהודי הק' ז"ע ועכ"ה:

(בס' ב"י) **בפ'** נח וז"ל ע"ד לחות ע"פ מה שמעתי צ"ש מחו' אדומ"ר הרב הק' היהודי ז"ל מפרשיסחא שאמר תוכחת מוסר על מנהגי בני אדם עלי תבל שכל אחד אומר שכל יגיעותיו ועסקיו עלי ארץ הוא עבור בני להספיק לו לתורה וי"ש. וכאשר נתגדל בן הזה הוא שוכח למה ועל מה ה"י מייגע אביו עבורו לגדלו לתורה ומעש"ט. ואומר ג"כ שכל עמלו וגיעו הוא עבור צ"ש שיה"י ת"ח ועובד השם. וכן הוא מנהגי בני אדם בעוה"ז דור אחר דור. ואמר אדומ"ר הרה"ק ז"ל מתי אזכה לראות זה הבן האמתי [ואמר בזה"ל. ווען וועט מען שוין זעהין דאס רעכטי קינד]. וע"י העידה התורה אלה תולדות נח נח. שלא עוז עלמו לפעול ולייגע עבור בניו. אך הוא בעלמו ה"י הבן האמתי וה"י עובד הש"י

להאחז בהרהור תשובה זה בחזקה והבא
לעבר מסייעין אותו. אמנם יש שונים אשר
חכמים הם בעיניהם ואומרים שהוא ענין
מרה שחורה והולכים לשמות יי"ש להסיח
מלצם ע"כ :

(עו"ש) **שמעתי** בשם מחו' הרה"ק
היהודי ז"ל שכאשר

ה' רוצה לבקש רחמים עבור חיזה אי"ש
על בני חיי ומוזני ה' אומר מקודם פסוק
זה ה' אלקי לבאות אתה ידעת אולתי
ואשמותי ממך לאך נכחדו [עכ"ז אבקש]
אל יבשו בי קווי ה' אלקי לבאות וכו'
עיי"ש :

(עו"ש) **שמעתי** בשם מחו' הרה"ק
היהודי ז"ל שאמר

אם אדם העובד את השם ית' רוצה בעלמו
שכאחמול כן היום והיום הוא אך לבאות
בחינה בעבודתו כיום אחמול ידע כאמנה
שעוד נפל ממדרגתו והיום נגרע מערכו
מבחי' עבודתו מיום העבר כי אדם הוא
בחי' הולך ולא עומד ע"כ :

(עו"ש) **בשם** הרה"ק היהודי ז"ל לדק
לדק תדרוך למטן תחיה

כו'. יראה שאע"פ שכבר השגת מדת ובחי'
לדק על מכוונה עכ"ז העיקר להשתוקק
ולדרוך עוד אחר לדק. למטן תחי' ר"ל
דהכוונה שהלדיק מבקש אריכות ימים הוא
אך בשביל בחי' זו להיות רודף ומתאוה את
בחי' לדק ע"כ [עיין לעיל בשם ס'
משא"ת באופן אחר קלת] :

(עו"ש בליקושים) **אמר** בשם מרן
הרה"ק

היהודי ז"ל להיות אדם נזהר כשהוא בעיר
אחת ומכבדין אותו והיו נותנים לו כל
הנערבותו בכבוד ובעיר השני אין נותנים
לו אפי' להחיות נפשו יהא נזהר מאוד
מבלי להיות לו שום שגאה עליהם רק
יהי' בעיניו שוה בשוה עם העיר הראשונה
וידין אותם לכף זכות אשר מי יודע
מעמוניות של חבירו. והר"ז את הכבש
אחד תעשה צבוקר זה הוא מעשה העיר
הא' שהוא בחי' צוקר. ואת הכבש השני
תעשה

אשר אדם זוכה אליו לעוה"צ. אמנם כי
אדם גוש אדמה אשר ילך לב אדם רע
מנעוריו. היתכן להגיד לו ולהטעימו אותו
הענין היקר הזה מעין עוה"צ והוא כמשל
הילד הנ"ל. אמנם כאשר אדם מקיים
התרי"ג מלות נתקדשו ונטהרו אבריו
וגידיו. כי רמ"ח מ"ע הם כנגד רמ"ח
אברים ושם"ה מלות ל"ת הם נגד שם"ה
גידים כידוע. ולכן התרי"ג מלות הם עלות
גדולים וקדושים שיתקדשו על ידם הרמ"ח
אברים ושם"ה גידים להיותם ג"כ רוחניים
דומה למלאך ד' לבאות קדוש יאמר לו
[ומנוך ואליהו יוכיחו אשר עלו בסערה
השמימה עם גופם וריב"ל שנקנס לג"ע
חי ללך שזדככו גופם ונתהפך לרוחני.
ולזה אמר שמואל כהירין לי שבילי דרקייעא
כשבילי דכהרדעא] ואז יגיע וישיג חפץ
המבוקש והעסק העקרי היינו דביקות
אלקי מעין עוה"צ. ולכן אי אפשר להגיד
לגוף הגשמי ענין עוה"צ כמשל הילד הנ"ל.
אמנם התורה יען לנו עלה טובה שיקיים
אדם תרי"ג מלות אשר על ידם ממילא
יודע לו ענין היקר ויעטם לחו עריבות
ידידות הדביקות אלקי אשר א"א לגלות לו
ולהבינו קודם קיום המלות. וזה ועשייתם
את כל מלותי אז והייתם קדושים
לאלקיכם שהשיגו קדושת ודביקות אלקים.
אמנם לעלות הללו הם התרי"ג מלות
צריכים ג"כ לרכי עוה"ז כמו מלות לדקה
אחרוג נאה טלית נאה וכדומה. ע"ז הצטיח
לנו הש"ת את צמקותי תלבו ונתתי גשמיכם
בעתם וגו' וכל טוב עוה"ז לשיגישו בסבתם
לקיום המלות ועל ידם ישיגו החפץ המבוקש
ותכלית הנרצה טוב עוה"צ אשר עין לא
ראתה הלפון ליראו לחזות בטועם ד'
אמן כיה"ר ב"ב :

(עו"ש) **שמעתי** בשם מהה"ק היהודי
ז"ל כי תועלת הבת

קול הוא הגם שאין אנו שומעין את הקול
[הוא הבת קול יולדת מהר חורב בכל יום]
אך כי מזה הקול נכנס ללב כל אחד
מישראל הרהורי תשובה ואשרי למי שזכה

עוד אמר לי בשם זקיני הקדוש ז"ע
 עה"פ ותתלב אחותו מרחוק לדעה
 מה יעשה לו. הפי' דהנה, אחותו מרומז
 על חכמה כמ"ס אמור לחכמה אחתי את.
 דעה"ה היא מרומז ליראת שמים כמ"ס
 יראת ה' ראשית דעת. הפי' הוא ותתלב
 אחותו מרחוק לדעה. היינו אם החכמה
 הוא רחוק מיראת שמים מ"ה יעשה לי.
 יעשה ח"ע בחי' מ"ה ולא ישיג יראת
 שמים והבן :

עוד אמר לי שזקיני הקדוש היהודי ז"ע
 בעודו באבו הופיע עליו רוח קדושתו
 שהרה"ק היהודי זללה"ה אמר כד הוי עליא
 מיקרי דדרדקי בעת שהי' לומד אל"ף ב"ית
 אלל מלמד למד לעלמו לימוד גדול באם
 שיושבים יחד לשנות כוס משקה וכל אחד
 ואחד מבטל אי"ע לגבי חבירו ואין רואה
 מעלות עלמו גבוה ממעלות חבירו אז
 השי"ת יכלח להם עונותיהם. כי בעת שהי'
 לומד אלל מלמדו אל"ף ב"ית הי' שאל
 אותו מה זו נקודה אחת. השיבו המלמד
 נקודה אחת הוא יוד'. ואח"כ שאל אותו
 על שני נקודות. והשיבו שהוא שני יודי"ן
 שם הוי' ב"ה. ואח"כ כשראה שני נקודות
 באורך בין פסוק לפסוק הי' סבור ג"כ
 למיקרי שם הוי' ב"ה. ואמר לו המלמד
 כלל זה יהי' בדרך אם נמלא כתוב שני
 יודי"ן בשוק ולא אחד על גבי חבירו הוא
 שם הוי' ב"ה. אבל שני יודי"ן באורך זה על
 גב זה אינו שם הוי'. ומוזה למד אם שני
 אנשים באים ביחד ומבטלים כל אחד לגבי
 חבירו ואינו מחזיק אי"ע במעלה גבוה
 נגד חבירו הוא שם הוי' ב"ה. כי כו"ס
 לבד הוא ר"ת ויאמר סלחתי כדברך. ושי
 אנשים הבאים ביחד לשנות הכוס באופן
 כג"ל הם ממלאים הפסוק בשם הוי'
 והפסוק מלא הוא ויאמר הי' סלחתי כדברך
 ונסלח להם. ע"כ :

עוד אמר לי שהרה"ק הרבי מלובלין
 זללה"ה הי' חושב נשמת תלמידיו
 הק'. ואמר על הרה"ק היהודי ז"ע שנשמתו
 הי' ג' פעמים בעולם. א) נשמת יעקב
 אבינו

תעשה בין הערבים זה מפשה העיר השני
 בחי' ערב. כמנחת הבוקר וכנסו תעשה
 ירנה שיהי' בחי' הערב לו לרזון ולאחבה
 כבח"י מנחת הבוקר ע"כ: אמר לי הרה"ק
 חיים ראפיפורט שי' מפרשיסחא נכד הרה"ק
 היהודי זללה"ה מה שהבאתי לעיל בפי'
 קדושים בשם ס' ש"ל וס' לי"ח עה"פ
 קדושים תהיו להמינות איש אמו ואביו תיראו
 מולד חלק השי"ת בוודאי תהיו קדושים כי
 קדוש אני. רק יש לכם לירא מלד חלק
 אב ואם שנותנים בכם גשמיית ע"ש. אמר
 לי שחסר שם עיקר המכיון שהוא ראה בם'
 שארית ישראל שהרה"ק היהודי ז"ע אמר
 שעלה לזה הוא את שבתותי תשמורו הכוונה
 כמ"ס בזה"ק בהרבה מקומות ובפי'
 קדושים ואת שבתותי תשמורו לאזהרה
 לאינון דמחכאן לזוגייהו משבת לשבת וכו'
 הה"ד אשר ישמרו את שבתותי כד"א ואביו
 שמר את הדבר ובג"כ ואת שבתותי תשמורו
 כו' ובאופן כזה ילדו מנהון בין קדישין
 נפשאן קדישין דמשכן מלעילא. וזה עלה
 שלא לירא גם מלד חלק אב ואם אם אביו
 ואמו מתנהגין כוה"ק הכ"ל ע"כ :

עוד אמר לי בשם זקיני הרה"ק היהודי
 זללה"ה מהי' שאחז"ל במס' תענית
 לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר
 באב וכיו"כ. בשלמא יוה"כ הוא משום
 מחילת עונות. אלא חמשה עשר באב מה
 הוא. יום שהותרו השבטים לבוא זה בזה
 ופי' התוס' היינו יו"ט. ופי' התוס' הוא
 תמוה לעין כל. ואמר הרה"ק היהודי
 זללה"ה לדונת התוס' ליישב דלכאורה
 קשה מאי דדמה הגמ' ט"ז באב ליוה"כ.
 הא יוה"כ הוא יו"ט מטעם מחילת העונות.
 וט"ז באב הוא מטעם אחר יום שהותרו
 השבטים לבוא זה בזה. ונראה דבחדא
 מחתא מחתינהו וזהו פי' התוס' היינו
 יו"ט"ג דגם בט"ז באב הוי' הוי"ט עלמו
 כיוה"כ. דהנשוא אשה מוחלין לו כל עונותיו
 אי"כ יום שהותרו השבטים לבוא זה בזה
 היינו הוי"ט בעלמו כמו יוה"כ. והבן :

אבינו . ב) נשמת מרדכי היהודי . ג) נשמת ר"ת הוא רבינו יעקב תם . ויעקב אבינו ע"ה ה" נקרא איש תם יושב אוהלים . והרה"ק ה" נקרא היהודי הק' ומרדכי היהודי . כי פ"א ה" שאל הרה"ק היהודי ז"ל להרה"ק בעל קדושת לוי מזרדיטשוב ז"ל אם יקח לאחר מיתת אשתו הראשונה אחות אשתו . והשיבו הרה"ק מזרדיטשוב ז"ל שיקח כי גם ר"ת לקח אחות אשתו לאחר מיתת אשתו הראשונה ומה למד הרה"ק הרבי מלובלין ז"ל שהוא נשמת ר"ת ע"כ : **עוד** אמר לי שאלל זקינו הקדוש הנ"ל לא לן אללו אפי' פרוטה אחת ואי איתרמי שהביאו לו פ"ג אפי' באמלע הלילה ה" מקץ את בני ציחו משינתם להוליד המעות לאיזה עניי העיר :

עוד אמר לי זקינו הקדוש הנ"ל ה" מקבל על עצמו שני מ"ע לקיימם במס"ג ומלות ל"ת אחת לקיימם בכל פרטי' ודיקדוקי' יותר מכל המלות כענין שאמרו חז"ל שבת (דף ק"יח) אביך במאי והיר גופי . שני מ"ע הם לילית וזרקה והל"ת הוא לא תגאף . ופ"א ה" שריפה ר"ל באפטא וה" מונח טלית קטן שלו בבית ונשרף כל הבית והטלית קטן שלו לא נשרף [ועיין לעיל מה שהבאתי בשם ס' החיים] ע"כ מהר"ר חיים ראפיפורט שליט"א הנ"ל :

שמעתי שהגה"ק הרי"מ מגור ז"ל אמר על היהודי הק' ז"ע דיא גילדיגע זאנג . וכמו שה" ר"ע עליו בין התנאים כמו כן היהודי הק' ה" עליו בין הלדקים (המאסף) : כהב אל"י הרב בנש"ק ר' חיים שרגא ז"ב שליט"א בהרה"ל ר"פ מקינלנץ זללה"ה נכד היהודי הקדוש ז"ע ז"ל . הגה ראיתי בעלמי כ"ק מהגאון הקדוש הרי"מ מגור ז"ל שכתוב אודות עיני אחד ליתן מעות לכנדי היהודי וזה לשונו הקדוש . קבלתי ממורי ששמע מפי היהודי הקדוש בעצמו שיוצאי חלציו יזכרו לבל יתיהרו שהם נכדיו רק בעת שיהיו נזכרים לעשות שידוך עם בניהם יכולין להתפאר עמו עם שלשה דברים . אחד מיום עומדו על דעתו

שם הוי' ז"ה לא עבר מגד עיניו . ושנית שראוי ה" לומר נביאות בכה אמר ה' כמו משה רבינו אלא שאין דורו ה" ראוי לכך . שלשית שה" יכול לבטל גזר דין עם שצוה של ע' שנה רק בלמדו שיטור שלו ע"כ : **ג** נודע שה" ליהודי הקדוש תלמיד מובהק הרה"ל ר' פרץ ז"ל ואיזה שבעות קודם פטירת היהודי הק' נפטר הוא ז"ל . והיהודי הק' הלך לבקריו ואמר אליו היהודי הק' ז"ל פרץ עוד לא הגיע זמנך לפטור מן העולם והשיב הרב ר' פרץ רבי אני יודע רק באקש מצד אדומ"ר להרשני לומר לפניו דבר אחד ואמר אליו רבו היהודי הקדוש דבר . ואז פתח הרב ר' פרץ ואמר הגה ראיתי שאדומ"ר יפטור מקרוב מזה העולם ע"כ אינני רוצה ג"כ להיות בזה העולם . ובזה אני פרשתי הפסוק ומקרה רב ה" לבני גד ולבני ראובן . ולכאורה קשה שהתוה"ק יספר שה" להם מקרה רב מאי נפ"מ בזה . אלא הפ" הוא כך ומקרה רב פירוש שבני גד ובני ראובן קנה הרבה מרב שלהם ה" ממשה רבינו עליו השלום וז"ל : הגה בעת שה" א"ז היהודי הקדוש ז"ל בשנה אחרונה בלובלין אלל רבינו הקדוש מלובלין ז"ל קודם ר"ה בעת אשר הלך היהודי הקדוש ז"ל לקבל פרידת שלום מאת הרבי מלובלין אז אמר היהודי הק' אל הרבי ז"ל שיש לי לדבר עמו דבר סתם ואז הלכו כל אנשים אשר היו שם רק נשאר בנו של הרבי הוא הרה"ק ר' יוסף ז"ל ואז אמר היהודי שגם הוא ילך משם ואז אמר הרבי ז"ל פאר אינוער ר' יוסף אז קיין סוד נישט . וסיפר היהודי הקדוש ז"ל לפני הרבי ז"ל שמלא כתוב בעת לומדו ספר ריחל המלאך אשר לריך להסתלק מזה העולם תיכף אחר ר"ה . ואז אמר הרבי ז"ל אל היהודי הקדוש ז"ל בלשון אשכנז בלייבט בייא אינך ר"ה וועט מען [איך דער האלעין . והיהודי הקדוש לא השגיח על זה רק לקח פרידת שלום מהרבי ז"ל וגסע לביתו . באמלע הדרך סיפר היהודי ז"ל לפני תלמידיו את כל המעשה ואמר

בזה היום לא משכחת לה משום דמוקלה הוא עכ"ל:

הנה בתחילה נראה לי לזכר בקט שכלי דברי זקני זללהיה ואח"כ אבוא על מה שהעיר עליו הרהגה"ל מאוסטרואווע שליטי"א. עיין בגמרא סוכה (דף ל"ה ע"ב) של ערלה פסול פליגא בה ר' חייא בר אבין ור' אסי חד אמר לפי שאין בה היתר אכילה וא"ל לפי שאין בו דין ממון קס"ד מאן דבעי היתר אכילה לא בעי דין ממון ימאן דבעי דין ממון לא בעי היתר אכילה עכ"ל הש"ס. על זה הקשה כ"ק זקני זללהיה ז"ע הלא יכול ליהנות שלא כדרך הנאתן א"כ הוה לכס. י"ל דכוונתו להקשות רק על הקס"ד דמאן דס"ל דדין ממון בלבד סגי ועל זה הקשה הלא יכול ליהנות שלא כדרך הנאתן היינו כמו שהקשה התוס' בקידושין (דף נ"ז ע"ב) בד"ה המקדש בערלה אינה מקודשת פירוש ואסור בהנאה וא"ל אמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות שלכד"ה ע"ש ועיין בר"ן ז"ל שהקשה על דברי התוס' הלא מתגיפין בצריא מיירי ושבו שלכד"ה אסור מדרבנן. ונראה לענ"ד בכוונת דברי התוס' בזה שאמרו הרי יכול ליהנות שלא כדרך הנאתן אף לדלדי' שלא כדרך הנאה אסור מדרבנן מ"מ קושיא התוס' יולדק דה"ל עכ"פ דין ממון הוה ושוה פרוטה מטעם דחוי הערלה בשלכד"ה למכור לחולה שאין בו סכנה. וכן ראיתי בבית שמואל סי' כ"ח שפוסק דכל איסורי הנאה דק"ל שלא כדרך הנאה מותר ליהנות מהם כמ"ש ביורה דעה סימן קנ"ה יכול לקדש בהם כשהיא יודעת שהיא דבר איסור אע"ג דהיא אינה חולה ואינה יכולה ליהנות בו אפילו שלכד"ה מ"מ יכולה למכור לחולה. ומ"ש הר"ן בקדושין כשהיא צריא לא הוה קדושין אפשר דאיירי כשהיא אינה יודעת שאסור בהנאה וסבורה ליהנות כן ע"ש. כמו כן יקשה זקני זללהיה ז"ע אמאי יולא באחרוג של ערלה למאן דס"ל דדין ממון סגי הלא יש בו דין ממון מטעם דחוי הערלה שלכד"ה לחולה שאין בו סכנה.

והקושיא

בזה הלשון אפשר מיינט עטן דער רבי האט ח"ו גיזאגט ליגינט. ער וואלט מיך טראקי גיקענט דער האלטין נאר ער האט מיר גיוואלט ל"א נעמען דיא מדריגות איידער אזוי אלעצין וויל איך נישט. וגם קבלתי שבראש השנה בלילה בשנה אחרונה אמר איז היהודי הקדוש ז"ל שמעתי כרוז בשמים שאחד מן שנינו היינו או אני או הרבי מלובלין לריך להסתלק מזה העולם תיכף ונתנו לי בשמים ברירה לברור או אני רוצה להסתלק מן העולם או הרבי ז"ל. ועוד יוחר שבאש אני הייתי נשאר בחיים אזי בשום אופן וואלט איך נישט גילאסט דעם רבי'ן אוועק גיין פין דער וועלט. נאר גיט מער איך האב מיד גישעמט פאר דיא מלאכים זייא וואלטין דעך נישט גיווען גיוויסט דאס איך האב אזוי א כח איך זאל נישט לאזין דעם רבי'ן אוועק גיין פין דער וועלט וואלטין זייא גיוועזין גיזאגט זעהט עטן דעם תלמיד דעם רבי'ן הייסט ער אוועק גיין פין דער וועלט אין ער וויל בלייבן לעצין איבער דעהם האב איך מיר אויס גיזאטין אויף מיר אליין וד"ל (ע"כ מהרב הנ"ל):

ב"ה. בבוד הר' ובר' מו"ה
יועין קים קדיש ג"י.

הנה כבודו בהיותו בכלן הראה לי חידות מ"כק זקני היהודי הקדוש זללהיה ז"ע אשר נתן לו יידינו החסיד המופלג בתורה מו"ה מרדכי דוב ג"י מעיר שידלואווע וכבודו רוצה להדפיסם אדרא. ובתוך כתבי קודש הראה לי דבר אחד אשר העיר עליו הרה"ג מאוסטרואווע שליטי"א. וז"ל דברי זקני ז"ע. בגמרא סוכה אחרוג של ערלה פסול מטעם דלא הוה לכס דהא לא שוה מידי ועפרא הוא. וקשה לי הלא שלא כדרך הנאתן מותר וא"כ הוה לכס דהא שוה עכ"פ פרוטה. ונראה לי משום דלשתמש

והקושיא הג'ל הוא ע"כ לס'ד דמאן דבעי
 ד"מ סגי בד'ין [ממון] בלבד להיות מיקרי שלו
 וע"ז הקשה הל"א יש בו ד'ין ממון מטעם
 דראוי הערלה לחולה שאז"ס. אבל לפי
 מסקנת הש"ס דמאן דבעי ד'ין ממון בעי
 נמי היתר אכילה תו לא יקשה מדוע ערלה
 לא חשיב היתר אכילה הל"א יש בו היתר
 אכילה שלא כדרך הנחתן לחשאז"ס ובכה"ג
 אף שלדידי' אסור א"ס לאחריס מותר מיקרי
 לכס כמו שמל"נו דישאל יול"א באתרוג של
 תרומה טעורה אף דהוא אסור לאכול אפילו
 הכי מיקרי לכס מטעם דחזי לכהן עיין סוכה
 (דף ל"ד) כמו כן יקרא נמי ערלה שיש בו
 היתר אכילה מטעם דחזי לחולה שאז"ס.
 אבל זה לא ניתן לאמר משני טעמים. חדא
 דמדחזינן דשלקד"ה מותר מדאורייתא ע"כ
 דלא מיקרי אכילה שלקד"ה אכילה וש"ב לא
 מיקרי מדאורייתא היתר אכילה להיות חשיב
 כשלו. ועוד זאת כי היתר אכילה לא מקרי
 אלא ביכול ליהנות בכל דרכי הנאות כי לולי
 זאת לא מיקרי היתר אכילה וש"ני בתרומה
 'טעורה לישראל אף דהוא אינו יכול ליהנות
 ממנו אפילו הכי יול"א בו מטעם לכהן יכול
 ליהנות בכדרך הנאה ומיקרי לכס וזה פשוט
 וברור :

ועוד

יש להוכיח מלשוננו שהב דקושיא
 סובבת רק על הקס"ד דמאן דבעי
 ד'ין ממון סגי בד'ין ממון בלבד להיות חשיב
 שלו יען שלא מחזר בקושיא רק ד'ין ממון
 וז"ל אתרוג של ערלה פסול מטעם דלא
 הוא לכס דהא לא שוה מידי כוונתו שאין
 בו ד'ין ממון וכן במה שמסיים וא"כ הוא
 לכס דהא שוה פרוטה היינו שיש בו ד'ין
 ממון ע"כ כמו שכתבתי דקושיא זקוני
 זללה"ה ז"ע הוא רק למ"ד דד'ין ממון בלבד
 חשיב לכס ועל זה מתרץ זקוני זללה"ה ז"ע
 כיון דלשתמש בזה היום לא משכחת מוקלה
 הוא כוונתו אף דד'ין ממון יש בו מטעם
 דחזי הערלה לחולה שאין בו סכנה מ"מ
 אסור מטעם מוקלה לחשאז"ס וש"ב לא
 מיקרי לכס ודו"ק

אבר יש לעורר על ישוב זקוני זללה"ה

ז"ע הנזכר לעיל במה שאמר דמבוס
 הכי לא חשיב ערלה לכס אף דיש
 בו ד'ין ממון מטעם דראוי הערלה לחולה
 שאז"ס אבל מטעם אסור מוקלה תו לא
 ראוי לחולה שאז"ס משום הכי לא חשיב
 לכס. הל"א יקשה ש"ב מאיזה טעם מותר
 הערלה שלקד"ה לחולה שאז"ס הוא משום
 דאיסורי התורה בשלקד"ה לא הוה אלא
 איסור דרבנן א"כ איסור אכילה מוקלה נמי
 אינו אסור רק דמרבנן וי"ל דמותר לחולה
 שאז"ס וש"ב חזר הד'ין דיש בערלה ד'ין
 ממון מטעם דראוי הערלה בשלקד"ה לחולה
 שאז"ס. אבל נראה לענ"ד אף דאיסור
 תורה בשלקד"ה מותר לחשאז"ס אפי' באכילה
 אבל איסור דרבנן בכדרך הנאה אסור
 להאכיל לחולה שאז"ס עיין ביור"ד סימן
 קנ"ה דהמחבר מתיר להאכיל איסור תורה
 בשלקד"ה לחולה שאין בו סכנה והוא מדברי
 הרמב"ם ז"ל בהלכות יסוה"ט פרק ה' הלכה
 ח' וז"ל שם אבל שלקד"ה כגון שעשין רע"ו
 וכי' או שמשקין אותו דברים שיש בהם מר
 מעורב עם איסורי מאכל שהרי אין בהם
 הנאה לחיך הרי זה מותר ואפילו שלא
 במקום סכנה ע"ש הרי מפורש יול"א דאיסור
 תורה שלקד"ה מותר לאכול לחשאז"ס ואילו
 בהגה"ה שם סימן קנ"ה אסור להאכיל
 איסור דרבנן בכדרך הנאה לחשאז"ס אף
 דלגלף ביי"ג דרבנן מתיר המחבר לחשאז"ס
 אבל לא דבר אכילה יען כי חמירא ל'י
 איסור דרבנן בכדרך הנאה ע"י אכילה
 מאיסורי תורה בשלקד"ה והוא מדברי הר"ן
 ז"ל פסחים (דף כ"ה ע"ב) על מאמרם
 ז"ל מר בר אשי אשכחי לרבינא דשייף
 לברתי גבוהרקי דערלה א"ל אימר דאמר
 רבנן בשעת הסכנה שלא בשעת הסכנה מי
 אמר א"ל מידי דרך הנאה קא עבידנא
 ועיין בר"ן ז"ל שהביא שיש מי שכתב דמהא
 שמעינן דמתרפאין בכל איסורי הנאה של
 דבריהם וכי' מ"י לענין אכילה אין לנו אפשר
 דעשאו כשל תורה שלא להתרפאות שלא
 במקום סכנה וכי' ע"ש הרי דאיסור אכילה
 בכדרך הנאה באיסור דרבנן חמור משלקד"ה
 באיסורי

באיסורי תורה וא"כ איסור מוקף נמי דכותי' לאסור לחולה שאב"ס וכן מפורש יולא מהר"ה ז"ל בזה"כ (דף פ"ט) דאיסור אכילת מוקף אסור לחולה שאב"ס וז"ל שם דקיי"ל בחולה שאב"ס שאין מתירין לו איסורין של דבריהם אלא בהנחה והתם נמי שלא כדרך הנחה אבל לא באכילה וכו' וכן הדין במוקף לאסור ודאי לחולה שאב"ס והא דשרינן לגונה יונק חלב בשבת לאו מוקף הוא דהוי בהמה לא איתקלף אלא מחמת איסור שמיטה ע"ש נמלא מעתה אף דאיסור תורה מותר באכילה שלכד"ה לחולה שאב"ס אבל איסור דרבנן אסור באכילה בכדרך הנחה לחשאב"ס וכן איסור אכילת מוקף לאסור לחשאב"ס. מעתה שוב יודק דברי זקינו זללה"ה ז"ע דמשום הכי לא חשיב ערלה לכס אף דמותר לחשאב"ס בשלא כדרך הנחה יען דאיסור אכילת מוקף רביע עלי' דאסור לחולה שאין זו סכנה כג"ל :

דאיסור אכילתם ושתיתתם הוא מטעם הנחת גרון או הנחת מעים הוא דשלא כדרך הנחה מותר לחשאב"ס מכ"ש מאיסור תורה דמותר בשלכד"ה לחולה שאב"ס מטעם דלית זבי' הנחה ואיסור קל הוא אבל איסור מוקף לאסור חכמז"ל אפילו בלא הנחה דהנחה מותרת במוקף עיין ברשב"א ז"ל שבת (דף כ"ז) בדי"ה כי אדליק בה פורתא הו"ל שבר כלי וכו' קא מהפך באיסורא קא מהפך וז"ל מכאן נראה לי דאין איסור ליהנות מן המוקף דלא קשיא לי אלא היכי מהפך בהן כלומר שאסור לטלטל הא אם לא מהפך בהן ואפ"פ שהתבטל מתבטל בו אין צדק כלום ע"ש. נראה מדבריו שם דעיקר האיסור מוקף הוא מטעם דמשמש בידים במוקף אפילו בלא הנחה ועיין בספר אמרי בינה להגאון ר' מאיר ארבאך ז"ל על הלכות יו"ט בסו"י"ב דמתוך על פי דברי הרשב"א הג"ל דס"ל דטלטול אסור בלא הנחה על מה שהקשו כמה דפסקינן דאין שוחטין לבתחילה לכסות באפר שהוסק ביו"ט אבל באפר איסורי הנחה מותר לכסות. יען כי שאני אפר איסורי הנחה לאסור מטעם שנהגה ממנו אי"כ מטעם מצות כיסוי אמרינן מצות לאו ליהנות נתנו אבל באפר מוקף דלא מטעם הנחה נאסר דאפילו בלא הנחה נמי אסור ושוב לא שייך לומר בכאן מצות לאו ליהנות נתנו ע"ש. אי"כ ממואל הדברים נראה דדעת הרשב"א דאיסור טלטול מוקף אסור בלא הנחה אי"כ נראה לי כמו שאיסור טלטול מוקף לדעת הרשב"א ז"ל לא אסור מטעם הנחה רק דמשמש במוקף ואפילו בלא הנחה כן אכילת מוקף נמי לא מטעם הנחה נאסר רק מטעם דמשמש במוקף ע"י אכילה יען כי טלטול מוקף ואכילת מוקף מחד טעם נאסר שלא יבוא לעשות מלאכה בשבת כי איתא ברמב"ם ז"ל הלכות שבת פרק כ"ד הלכה י"ב הטעם על מה שאסרו חכמינו ז"ל טלטול מוקף הוא כדי שלא יבוא לעשות מלאכה בשבת

ואין להקשות על דברי זקינו זללה"ה ז"ע בשלמא אי הוה בערלה איסור אכילת ערלה בכדרך הנחה הוה שפיר ניחא דברי זקינו זללה"ה ז"ע דמשום הכי לא חשיב איסור ערלה דין ממון מטעם איסור אכילת מוקף דאינו ראוי לחשאב"ס בכדרך הנחה. אבל השתא קיימין דאיסור ערלה בשלכד"ה הוא דמותר לחשאב"ס אבל בכדרך הנחה אסור אי"כ שוב איסור מוקף נמי מותר מטעם דלא יאכל החולה הערלה אלא שלכד"ה והא דאשרינן בש"ע יור"ד סימן קנ"ה איסורין דרבנן באכילה ושתיה לחשאב"ס הוא דזוקא בכדרך הנחה אבל שלכד"ה מותר ע"ש :

ואני בעניי נראה לי ליישב דאיסור אכילת מוקף שאני משאר איסורים דדבריהם דאיסור אכילתם הוא מטעם שלא יהנה מן האיסור כגון איסור אכילת שמנו של גיד או שתיית יין נסך דדבריהם

בשבת ע"ש וכן הראב"ד ז"ל נתן טעם משום הולאה כדאיתא בש"ס דשבת (דף קכ"ד ע"ב) אי"כ הטעמים הג"ל שייכים גם באיסור אכילת מוקף אפילו אם נאמר דאיסור אכילת מוקף אסור מטעם דאסמכוהו אקרא דוהכינן את אשר יביאו ג"כ לא נאסר רק מטעם שלא יבוא לעשות מלאכה בשבת עיין בפסחים (דף מ"ו) שם לסק"ד דמוקף מדאורייתא אסור מקרא דוהכינן אסור מוקף מטעם שפעה מלאכה בשבת כמו שאמרו שם ואזהרתו מה"כ לא תעשה כל מלאכה אי"כ גם עתה שמוקף מדרבנן ואסמכוהו אקרא דוהכינן [עיין בפתיחה הכוללת מפרי מגדים על הלכות יו"ט] הוא ג"כ מטעם שלא יבוא לעשות מלאכה בשבת או מטעם הראב"ד ז"ל דמטעם איסור הולאה נגעה בה או כדעת הרמב"ם ז"ל דמטעם שלא יבוא לעשות כמעשהו דבחול ע"ש. נמלא דאיסור אכילת מוקף וטלטול שוים בטעמים כי מחד טעם נפקא אי"כ כמו שאיסור טלטול מוקף אסור בלא הגאה כן אכילת מוקף אסור אפילו אי לא נהנה דסוף כל סוף משתמש במוקף אי"כ שלכדיה אסור באכילת מוקף ושבו דמי לאכילת דבריהם בכדרך הגאה דאסור לחולה שאין צו סכנה ויוזק דברי זקני זל"לה ז"ע ודו"ק :

אף שהמג"א באר"ח בסיומן שכי"ה אוסר מוקף בהגאה אבל כל אחרונים

תפשו עליו בזה מדברי הרשב"א הג"ל. וכן מדברי התוס' פסחים (דף כ"ו) דמתיר מוקף בהגאה עיין בחידושי הלכות הלכה י"א מהגאון מו"ה יהונתן ז"ל שכתב שגעלם מן המג"א דברי הרשב"א הג"ל. ולכאורה נראה לפענ"ד להוכיח ג"כ דאיסור מוקף לא מטעם הגאה נאסר רק דמשמש במוקף מש"ס דפסחים (דף מ"ז ע"ב) על רבה דס"ל הואיל איתבי' אביי המבטל גיד הנשה בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש לוקה משום מבטל גיד ביו"ט ולוקה משום אוכל גיד וכו' ולוקה משום הבערה ואי אמרינן הואיל אהבערה לא לחייב ומאי

בשם אלא אפיק הבערה ועייל עלי מוקף. מעתה הלא אם נאמר דתבטיל שנתבטל מן המוקף נאסר אי"כ שוב הוא הבערה שלא לצורך ולא שייך הואיל וראוי לזרבו אי"כ ילקה נמי משום הבערת יו"ט שלא לצורך ולוקה שם אלא ע"כ על הבערת יו"ט ליכא לחייבו מטעם דתבטיל שנתבטל במוקף מותר אי"כ שוב שייך הואיל ע"כ דמוקף אסור רק השימוש בלא הגאה שבו ראיתי בפמ"ג סימן ל"ט סעיף קטן י"ד במ"ז שהביאו ראי' זו דמוקף מותר בהגאה אבל ז"ע להוכיח ממאי דמפיק הבערה ע"כ דתבטיל שנתבטל במוקף מותר ממאי דאמר להלן בפסחים אלא אפיק הבערה ועייל עלי אשירה דהתם יקשה הקושיא הג"ל מדוע לא ילקה נמי על הבערה ביו"ט כי ליכא הואיל כי התם בנתבטל בעני אשירה התבטיל אסור בודאי לשיטת הסוברים יש שכן עלים בפת וז"ע אבל איך שיהי' מדברי הרשב"א הג"ל וכן מדברי תוס' פסחים (דף כ"ו) איסור מוקף לא מטעם הגאה נאסר רק השימוש והטלטול וכן י"ל נמי באיסור אכילת מוקף לא מטעם הגאה אכילה אסור רק דמשמש במוקף :

אמנם ראיתי בשו"ת הגאון רעק"א ז"ל חלק אר"ח סימן ה' העלה שם

לדעת הרמב"ם ז"ל שחולק על הר"ן ומתיר שבות דדבריהם בתשוא"ב יש לומר דגם אכילת מוקף נמי מותר להרמב"ם ז"ל לתשוא"ב ללא דמי לשאר איסורים דרבנן שאין מאכילין לתשוא"ב [כמבואר בש"ע יור"ד סימן קנ"ה] דיש לומר דשאני אכילת מוקף דיומא קא גרים לאסור ואם אכלם לא הוה רק חילול שבת והוה רק כמו שאר מלאכת שבת דדבריהן דשרי לתשוא"ב וראיתו בשם מדברי התוס' שבת (דף ז"ה) ד"ה והרודה דהקשה אמאי לוקה לרי' אלעזר ברודה תלת דבש הא רי' אלעזר ס"ל הואיל בפסחים דאמרינן הואיל אי מיקלעי ל"י אורחים והקשה וז"ל ותמוה לי אף דהתוס' ס"ל דדבריהם אלו דגם תלושה נאסר

אסור מוקלה לא מיקרי לכס ודוק :
וער זה העיר הרב הגאון מאוסטראוולע
 שליט"א הלא משום מוקלה מיקרי
 לכס יען כי למחר יהי מותר כי בחוסימ
 אין בו משום מוקלה :

הנה מה דפשיטא לי להרהיג הנ"ל
 דמשום מוקלה חשיב לכס מטעם
 דלמחר יהי מותר. לעי"ד יש לעיין צ"י ויען
 כי הדבר נוגע לדינא ארמיז מטעם הדבר
 היינו באחרוג שגפול מן המחובר צו"ט עיין
 במג"א סימן תרנ"ה בשם הרש"א ז"ל סי'
 רצ"ו בערבה שנתלשה צו"ט שני דאסור
 לטלטלה אפילו אין לו אחרת לזאת בו עיין
 בשו"ת שביב ליון סימן ט"ז דהרש"א ז"ל
 אוסר לטלטלה אפילו צו"ט ראשון אך מה
 שהזכיר הרש"א צו"ט שני יען דהמעשה
 הי' רק צו"ט שני ועיין שם בשו"ת הנ"ל
 דמסתפק דחזן מזה שאסור בטלטול אחרוג
 שגפול מן המחובר י"ל דאסור נמי מטעם
 שאינו ראוי לאכילה מטעם מוקלה אף
 שאסור אכילה מוקלה היא רק מדרבנן מ"מ
 פסול צו"ט ראשון מטעם דלא מיקרי לכס
 דארי' דרביע עלי' ע"ש. והנה לכאורה קשה
 מאי נפקא מינה אי אסור מטעם טלטול
 או מטעם דמוקלה שאינו ראוי לאכילה סוף
 כל סוף אסור לזאת בו. אבל י"ל דנ"מ יהי'
 בזה אם יהי' יולא בדיעבד דאי נאמר רק
 מטעם טלטול מוקלה אסור כדעת הרש"א
 ז"ל יהי' הדין אם יעבור ליקח אחרוג שגפול
 מן המחובר יהא יולא בו אף דהוה מלוה
 הבאה בעבירה משום שעבר על אסור
 דרבנן (עיין ברש"י ז"ל במסכת פסחים דף
 ל"ה ע"ב) בטבל דרבנן דיוולא בו בדיעבד
 אבל אם נאמר דאסור מוקלה לא חשיב
 לכס פשיטא דאינו יולא בו אפילו בדיעבד
 יען דלא יכול לאכול לזאת לא מיקרי לכס
 מדאורייתא. ועוד נפ"מ לפי דעת אחרונים
 דס"ל דהרש"א דווקא צו"ט צ"י אוסר
 ערבה שנתלשה מטעם טלטול מוקלה אבל
 צו"ט ראשון מותר אי"כ שוב נ"מ אם נאמר
 דמטעם מוקלה לא חשיב לכס אי"כ אף
 צו"ט ראשון לא יולא ידי המלוה מעתה

מותר לזורך ארי"ג הא מ"מ מדרבנן אסור
 לתלוש ואף דיעבד אסור משום פירות
 המשרין וא"כ מכת אסור דרבנן אם יקלעו
 לי אורחים לא יאכלו ממנו ואזלא ליה
 היתר הוואיל וממילא עבר מדאורייתא ועל
 זה מתרן דכוונת התו' הוא להקשות על ר'
 אלעזר אחאי ילקה ברודתא הלא מותר
 מטעם הוואיל אי מקלעי ליה אורחים
 היינו דחיי אורחים חולים שאין בהם
 סכנה ע"ש היטב אי"כ מדברי התוס' אלו
 הוכיח דאסור מוקלה ראוי לחולה שאין
 בו סכנה :

אבר ראיתי בספר אמרי בינה על
 הלכות יו"ט סימן ג' שחולק על
 הגאון הנ"ל בזה שמתיר מוקלה לחשאב"ס
 ז"ל וק'. חדא הא להדיא מבוחר בהרא"ה
 בבה"צ הנ"ל דאסור מוקלה אסור לחשאב"ס
 ומהיכא היתי נעשה מחלוקת ולומר דתוס'
 ס"ל דשרי להאכיל מוקלה לחשאב"ס. ועוד
 זה ודאי לא שכיח לגמרי שאותו החולה
 יהי' זריך לדבש זה לדרק לס"ד הקשו
 התוס' דיתבטל כל מלאכת שבת כיון דיש
 עכ"פ אופן שיטריך לאותה המלאכה וכיון
 שכתבו התוס' דבני דווקא דבר השכיח
 שוב אף חשאב"ס ג"כ לא שכיח שיהי'
 זריך לדבש דוקא ע"ש. שוב ראיתי בשו"ת
 ח"ס חלק אומ"ם סימן ע"ט שחולק על הגאון
 רעק"א שמתיר לערב ע"ה בראוינקעס
 יבשים צו' של פסח שחל להיות בע"ש אף
 שאינם ראויים לאכילה רק באחרון של פסח
 אף דהכא לא שייך לומר הוואיל אי מיקלעו
 לי אורחים מטעם דאסורים צו' של פסח
 אפילו הכי מתיר מטעם הוואיל דראויים
 הראוינקעס לחשאב"ס ועל זה חולק עלי'
 התוס' אף דשכיח חשאב"ס אבל לא שכיח
 שיבואו אורחים שחליים זריך לראוינקעס
 ע"ש. מעתה נסתר בזה שהוכיח מדברי
 התוס' שבת (דף ל"ה) דמוקלה ראוי לחשאב"ס
 וכן ראיתי בס' דרך המלך על הרמב"ם
 בהלכות יסו"ה פ"ה ה"ח שחולק ג"כ על
 רעק"א שמתיר אכילת מוקלה לחולה שאב"ס
 שוב יולדק דברי זקוני זלל"ה ז"ע מטעם

נחה חנן הגה במתניתין סוכה (דף ל"ד ע"א) של מעשר שני בירושלים לא יטול ואם נטל כשר וכתב הר"ן ז"ל דקסברי רבנן מע"ש ממון בעלים הוא והוא הדין חוץ לירושלים נמי דאם נטל כשר דהא ראוי לאכילה אלא לרבנות תני ל"י בירושלים דאפילו לכתחילה לא. מעתה אם כאמר דמטעם מוקלה שאינו ראוי לאכילה לא מיקרי לכס יקשה לדעת הר"ן ז"ל דיולא במע"ש חוץ לירושלים אפילו בריתוק מקום מטעם דמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי אבל חכמי אסור מע"ש דמוקלה הוא ואינו ראוי לאכילה ושוב לא הוה מע"ש לכס אלא ע"כ דס"ל להר"ן ז"ל דמטעם מוקלה מיקרי לכס משום הכי יולא בו חוץ לירושלים וכן נראה דעת הרמב"ן ז"ל דמטעם מוקלה מוקלה חשיב לכס ע"יין בר"ן סוכה (דל"ד) דמכשיר הרמב"ן ז"ל אחרוג של טבל הואיל דיכול לסלק הכהן באתרוג דעלמא שיפרוש על זה חשיב לכס הלא יקשה עליו מה בכך ביכול לסלק הכהן באתרוג אחר הלא טבל מוקלה הוא ואינו ראוי לאכילה ושוב לא חשיב לכס אי"כ אמאי יולא בטבל לדעת הרמב"ן ז"ל אלא ע"כ דמטעם מוקלה חשיב לכס וכן מוכח נמי מדעת ר"ן ז"ל דפליג על רמב"ן ז"ל במה דמתיר טבל מטעם דיכול לסלק הכהן באתרוג אחר דלא נחה דעתו בזה דסוף כל סוף אסור מטעם דכהן שותף הוא אבל משמע מדברי הר"ן ז"ל דבאם יש לכהן בעלמו אחרוג של טבל דינא בו מטעם הואיל דיכול להפריש והוא לעלמו הלא יקשה נמי מה בכך דאתרוג הוא של כהן ויכול להפריש לעלמו הלא עכ"פ מוקלה הוא כדריש פרק מפנין אלא ע"כ לדעת הרמב"ן ז"ל והר"ן ז"ל מטעם מוקלה מיקרי לכס ודוק:

ונראה לפי ענ"ד ליתן טעם לשבח לשיטת הרמב"ן והר"ן ז"ל דסברי דמטעם מוקלה חשיב לכס וילא בו בהקדש מה שהקשה הכפופ תמרים על הרמב"ן והר"ן דס"ל דיולאין באתרוג של טבל מטעם הואיל דיכול לסלק הכהן באתרוג אחר לדעת

הרמב"ן והר"ן ז"ל הכהן עלמו יולא באתרוג של טבל מטעם הואיל ויכול להפריש והוא שלו הלא אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט ואי מטעם הואיל דיכול להפריש חשיב לכס הלא איתא בגמרא עירובין כיון דגזרו על שבות בין השמשות ל"ש הואיל אי בעי מפריש. בישוב זה יש לומר כי הוא זה דמשום הכי חשיב טבל שלו מטעם הואיל דיכול להפריש אף דאסור יו"ט מעכב עליו מטעם דאין פסקין כ"ר מאיר צטוכה (דף כ"ג ע"א) בעושה סוכה על ראש האילן או ע"ג גמל שהיא כשרה אע"ג שאין עולין ביו"ט מ"מ מיקרי סוכה הראוי לשבועה מטעם מדאורייתא מיחזי חזי רק מדרבנן הוא דפסלוהו ע"ש. מעתה יש לומר דמשום הכי יולאין בטבל מטעם הואיל דיכול להפריש ואי דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט הוא רק מדרבנן ומדאורייתא מיחזי חזי שוב אמרינן הואיל ואין להקשות הא"ך בתוס' עירובין (דף ל"י ע"ב) משום הכי אין מערבין בטבל מטעם הואיל מטעם דלא אמרינן הואיל אלא בראוי לשום אדם אבל טבל שאינו ראוי לשום אדם לא אמרינן הואיל ע"ש. יש לומר דטובת התוס' דווקא בעירובי תחומין דשאני התם בע"מ דלר"ך להיות ראוי לשום אדם או אמרינן הואיל יען דהתם עיקר הקפידא שדבר שמעורב בו י"ה' ראוי לאכול ולא בהקפידא שדבר שמעורב בו י"ה' שלו דהלא בסעודה שאולה נמי יולא ידי חובת עירוב ע"כ לא מתירין מטעם הואיל לערב בטבל אף דמטעם הואיל חשיב שלו אע"פ אינו יכול לאכול ממנו ע"כ שפיר אמר התוס' דלא אמרינן הואיל רק בראוי לאכול לאחרים עכ"פ אבל באתרוג דלר"ך היתר אכילה הוא עיקר דבעי להיות שלו ע"כ מטעם הואיל חשיב שלו אף שאינו ראוי לשום אדם ותדע דכן הוא דעירובי תחומין העיקר הוא שיכול לאכול אותו ובאתרוג העיקר הקפידא שיהי' שלו ולא דווקא שיכול לאכול דאיתא במתניתין עירובין (דף כ"ו ע"ב) מערבין לגזיר

פסקין כרי מאיר דדבר שמדאורייתא חזי מיקרי ראוי איכ אמאי פסול אתרוג של תרומה טמאה מטעם דאינו ראוי לאכילה הוא ג"כ מדאורייתא מחזי חזי דהא תרומת פירות דרבנן לדעת רש"י ותוס'. ולעג"ד יש לחלק דשאני סוכה העשויה בראש זילין או בראש גמל דאף דאין עולין בז"ט מדרבנן אעפ"כ מיקרי ראוי לשבעה יען באם ירצה לעבור על דברי חכמים ולעלות באילן יהי מקיים מצות סוכה בעצרת העלתו ע"כ מיקרי ראוי לשבעה מדאורייתא כי באמת אם יעבור על האילן יקיים מצות סוכה אבל בתרומה טמאה דאינו ראוי לאכילה מדרבנן לא מיקרי ראוי מדאורייתא מטעם דאפילו אם ירצה לעבור על איסור דרבנן ולאכול תרומה טמאה לא יאכיל ידו המזוה אדרבא אם יאכל לא יהי לו מה ללאת ובעת שיאכיל בו לא יאכל אותו ובעג"ד שאין המזוה בא ע"י עבירה לא אמרינן ראוי מדאורייתא וכעין זה מתרץ השו"ת שיבת ציון סימן ט"ו מעתה אתרוג המוקף דכותי' ללא אמרינן מדאורייתא מיחזי חזי דאע"פ אם ירצה לעבור ולאכול מוקף יהי או יולא ידי געילת אתרוג אדרבא אם יאכל אותו שוב לא יהי לו מה ללאת בו ואין המזוה בא ע"י עבירה איכ שוב יקשה על הרמב"ן והר"ן ז"ל דיולאין בטבל הלא מוקף הוא אולם מטעם אחר נראה לי לומר לדעת הרמב"ן והר"ן ז"ל דיולאין בטבל אף דאיסור לאכול מטעם מוקף יען כי איסור מוקף תלוי בזמן והזמן ממילא קאתי מיקרי ראוי לאכילה ודבר הלמד הוא מכל אתרוג למזוה דאיסור באכילה מטעם דאיתקלף אפילו הכי חשיב לכס מטעם דאיסור מוקף תלוי בזמן והזמן ממילא קאתי אך יש לעיין ב' כי שאני דאיתקלף מחמת מזוה דמקודם הי' ראוי לאכילה והמזוה עשו שאינו ראוי לאכילה מיקרי שפיר לכס אבל במוקף שאיסור באכילה בלאו הכי יש לומר דלא חשיב לכס וז"ע (עיין בחת"ם צחידושו' על סוכה) אבל מאיזה טעם שיהי' לדעת הרמב"ן והר"ן ז"ל

לזיר ציין ולישראל בתרומה סומכוס אומר בחולין ואמרו שם בגמרא (דף ל' ע"ב) סומכוס אומר בחולין ואלו לזיר ציין לא פליג מ"ט אפשר דמתשיל אגזרותי' הי הכי תרומה נמי אפשר דמתשיל עלה ע"ש. ואי אמרת דיכול לערב בדבר שהוא שלו אע"פ כשאינו יכול לאכול הלא באתרוג של תרומה טהורה איתא במשנה סוכה דיולא בז' לכולי עלמא ואפילו לסומכוס מדלא פליג התם והוא מטעם שכתב רש"י ז"ל בלקחו מכהן דיכול להאכילו לבן כהן כהן אף דהוא אינו יכול לאכול יולא בו ידי אתרוג וחשיב שלו ואולי בעירובין פליג סומכוס ואינו יולא בתרומה טהורה אפילו שלקחו מכהן מדלא מפליג אלא ע"כ דשאני עירובי תחומין דעיקר הוא שיכול לאכול ממנו ואם אינו יכול לאטל ממנו אינו יולא ידי חובת עירוב אף שהתרומה הוא שלו אבל באתרוג העיקר היא שיהי' שלו ואפילו הוא אינו יכול לאכול ממנו יולא ידי חובת אתרוג בתרומה טהורה מטעם דיכול להאכילו לבן כהן כהן איכ שוב לא נוכל לפשוט מעירובי תחומין דאינו מועיל הואיל בטבל דשאני התם אף דהוא שלו מטעם הואיל אבל לא יכול לאטל ממנו ולזאת לא ילא ידי חובת עירוב איכ היולא מדבריו הר"ל לדעת הר"ן והרמב"ן ז"ל משום הכי ילא בטבל ידי חובת אתרוג מטעם הואיל וחשיב שלו ואי דאין מפרישין בז"ט הלא מדאורייתא מיחזי חזי רק דרבנן הוא דפסלוהו מעתה מיושב נמי במה שהקשיתי לדעת הרמב"ן והר"ן ז"ל האך יולאין בטבל הלא איסור מטעם מוקף יען כי אן פסקין כר' מאיר דהעושה סוכה בראש זילין מיקרי ראוי לשבעה מטעם מדאורייתא מיחזי חזי רק מדרבנן הוא דפסלוהו כן נמי באיסור מוקף מדאורייתא מיקרי ראוי לאכילה: **אמנם** לא נחה דעתי בזה לישב דמשום הכי מוקף הכי מוקף שאינו ראוי לאכילה מיקרי לכס מטעם מדאורייתא מחזי חזי רק דרבנן הוא דפסלוהו דהלא בשעת"מ בריש פ"ח מהלכות גולב הקשה הלא אן

ז"ל דמטעם מוקףא חשיב לכס א"כ לדעתם
 באתרוג שנפל מן המחובר ביו"ט אם נטלה
 ביו"ט יאלא בו וכן נראה דעת התוס' בסוכה
 (דף ל"ה) דמטעם מוקףא מיקרי לכס
 דאסור טבל רק מטעם שיתוף ודו"ק:

אורם לדעת רש"י והרמב"ם ז"ל נראה
 להוכיח דמטעם איסור אכילת
 מוקףא לא מיקרי לכס במתניתין של מע"ש
 בירושלים לא יטול ואם נטל כשר פירש"י
 ז"ל אם נטל כשר שהרי יש בה היתר
 אכילה אבל חוץ לירושלים לא דלכס כתיב
 ז"ל הוא בפרוש המשניות להרמב"ם ז"ל של
 מע"ש בירושלים לא יטול ואם נטל כשר
 ז"ל לפי שמע"ש אינו ראוי לאכילה אלא
 בירושלים מעתה הלא יקשה עליהם בשלמא
 מע"ש בריחוק מקום לא חשיב לכס יען
 דס"ל דמחוסר קריבה כמחוסר מעשה דמי
 א"כ אינו ראוי לאכילה אבל מע"ש בקירוב
 מקום אמאי לא חשיב לכס הלא ראוי
 לאכילה דיכול להביאו ביו"ט לירושלים היינו
 בתוך התחום אלא ע"כ אף דמלד מע"ש
 מיקרי ראוי לאכילה אפילו הכי אסור לאכול
 מע"ש מטעם מוקףא כדון מע"ש בגבולין
 (ע"ן ברש"י שבת פרק מפנין) א"כ לא
 חשיב לכס. ואין לומר דבאמת מלד מוקףא
 חשיב לכס אך מה דאינו יולא ידי אתרוג
 של מע"ש חוץ לירושלים בקירוב מקום אף
 דיכול להביאו לירושלים יען דאסור לטלטלו
 ולהביאו מלד איסור מוקףא א"כ שוב אינו
 ראוי לאכול מלד איסור מע"ש וש"כ לא
 מיקרי לכס. אבל זה אינו לפי שכתבתי
 לעיל דאנן פסקינן כר' מאיר דדבר
 שמדאורייתא חזי מיקרי ראוי א"כ בכאן נמי
 מדאורייתא ראוי לאכילה היום מלד מע"ש
 דיכול להביאו לירושלים אלא ע"כ דס"ל
 לרש"י ורמב"ם ז"ל דמלד מוקףא שאינו ראוי
 לאכילה לא מיקרי לכס ומלד מוקףא שאינו
 ראוי לאכול כבר אמרתי דלא אמרינן
 מדאורייתא מיחזי חזי ומדרכנן הוא דפסלוהו
 יען כי ע"י עבירה שאכל מע"ש לא יקיים
 המצוה של נטילת אתרוג כ"ל:

יעוד יש להוכיח לדעת רש"י ורמב"ם

ז"ל דמוקףא לא חשיב לכס ממה שהבאתי
 לעיל דאנן פסקינן דדבר שאינו ראוי מדרבנן
 מיקרי ראוי מדאורייתא (וכן פוסק הרמב"ם
 ז"ל בפ"ד מהלכות סוכה) א"כ יקשה לרש"י
 ורמב"ם ז"ל אמאי אינו יולא ידי אתרוג של
 מע"ש אפילו בריחוק מקום מטעם הואיל
 דאי צבי פדי ל"י וכן יקשה לרמב"ם ז"ל
 דס"ל דאין יולאין באתרוג של טבל ע"ן
 בפ"ח ה"ב מהלכות לולב אמאי לא אמרינן
 הואיל דאי צבי מפריש ממקום אחר ואי
 דאין מפרישין ופודין ביו"ט הלא מדאורייתא
 מיחזי חזי וש"כ מיקרי לכס אלא ע"כ דס"ל
 לרש"י ורמב"ם ז"ל דמטעם מוקףא שא"ר
 לאכילה לא מיקרי לכס יען דאיסור אכילת
 מוקףא כתבתי לעיל דלא אמרינן מדאורייתא
 מיחזי חזי יען דאיסור אכילה ח"ן לו שייכות
 אל המצוה כ"ל:

ובזה יולדק מה שהקשה הכפות תמרים
 דרש"י ז"ל כתב גבי אתרוג של
 תרומה טמאה דישראל נפק צ"י משום
 דיכול להאכילו לבן בתו כהן אבל פדיון
 ח"ן לו להיות ניתנת לאכילת ישראל
 והאומר כן רשע הוא עכ"ל. נשמע מתוך
 דבריו הללו דאלו ה"י הדיון דתרומה יש לה
 פדיון להיות ניתנת לאכילת ישראל הוה
 סגי ל"י הך טעמא שילא ישראל באתרוג
 של תרומה משום שיש לו פדיון וקרינן צ"י
 לכס וכיון שכן קשה אמאי כתב רש"י ז"ל
 דמע"ש בירושלים אם נטל כשר שהרי יש
 בה היתר אכילה אבל חוץ לירושלים לא
 דלכס כתיב הרי מע"ש חוץ לירושלים יכול
 לפדות שם ולאכלו וא"כ יוכל ללאת באתרוג
 של מע"ש חוץ לירושלים מנו דאי צבי פדי
 ל"י ויכול לאכלו שם והניח הדבר בצ"ע:

אבר לפי הג"ל ניחא דבאמת לרש"י ז"ל
 מועיל פדיון למע"ש ולא יקשה לך
 אמאי מע"ש חוץ לירושלים לא מיקרי לכס
 לרש"י ז"ל הלא יכול לפדות דשאני התם
 דלא מיקרי לכס מטעם מוקףא שאינו ראוי
 לאכילה כ"ל. נמצא לדעת רש"י ורמב"ם
 ז"ל באתרוג שנפל מן המחובר ביו"ט אינו
 יולא בו אפילו בדיעבד מטעם מוקףא דלא
 מיקרי

אסור להסיק ביו"ט ושוב אין בו דין ממון ביו"ט ודמי למוקלה שאין בו היתר אכילה ביו"ט דאין יולא בו :

יעוד יקשה על רש"י ז"ל לפתח על דברי הגמרא סוכה הג"ל קס"ד מאן

דבעי דין ממון לא בעי היתר אכילה וז"ל רש"י ז"ל ומכשיר אחרוג של טבל שאסור באכילה ומוחר בהגאה וקשה הא"ך יהי יולא בו אפילו למ"ד דדין ממון סגי הלא טבל מוקלה היא ושוב אין בו דין ממון ביו"ט שאינו יכול ליהנות ממנו ביו"ט ואין לומר מדאורייתא מיחוי חזי דהלא בכלאן נמי לא בא המלוה ע"י העצירה היינו אם ירצה לעבור וליהנות מן המוקלה אטו יהי יולא בזה ידי חובת אחרוג כנ"ל :

אולם יש לומר דשאינו דין ממון מהיתר אכילה אף דבהיתר אכילה לרי"ך

להיות בו היתר באתו היום אף בדבר שתלוי בזמן כגון מוקלה אבל למ"ד למאן דס"ל דדין ממון בלבד סגי ולא היתר אכיל' לא לרי"ך להיות בו כד"מ ביו"ט עלמו רק סגי בזה דלמחר יהי בו דין ממון כי שאני ד"מ כי מלינו דכוותי' גבי קדושין לדברי שמואל קדושין (דף י"ב ע"ב) קידשה בתמרה אפילו עומד כור תמרים בדוכר חיישינן שמא שוה פרוטה במדי אבל אם ידוע ששוה פרוטה במדי משמע דהוה קדושי ודאי (וכן פוסק הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות אישות) גבי קידשה בפחות משוה פרוטה שדעת הרמב"ם ז"ל שאם קידשה בדבר המתקיים וידוע ששוה פרוטה במדי דמקודשת בודאי עיין בלחם משנה מביא שם דעתו דאף דמקום שקידשה אינה שוה פרוטה כל ששוה פרוטה במקום אחר חשיב שיש לו דין ממון א"כ שפיר מקשה רש"י לס"ד למאן דבעי דין ממון בלבד אמאי אינו יולא בכטילת אחרוג של תרומה טמאה הלא יש בה דין ממון ביו"ט מטעם דיכול להסיקו תחת תבשילו ואי דאין שורפין תרומה טמאה ביו"ט ושוב אין בו דין ממון ביו"ט אפילו הכי מיקרי לכס דחוינן אלל קדושין דחשיב דין ממון אף דבמקום שקידשה

מיקרי לכס וכניס ואמתיים דברי זקוני זללה"ה ז"ע דמלד איסור מוקלה לא מיקרי ערלה לכס אף דיכול ליהנות בשלא דרך הנאה היינו למכור לחולה שאין בו סכנה אפילו הכי מלד איסור מוקלה אינו ראוי ליהנות כנ"ל ודו"ק :

אפם יקשה לדעת רש"י ורמב"ם ז"ל דסברי דמטעם איסור מוקלה

שאינו ראוי לאכילה ביו"ט לא מיקרי לכס ולא אמרינן במוקלה מדאורייתא מיחוי חזי כנ"ל. הלא יקשה מה מקשה בגמרא סוכה (דף ל"ה ע"א) של תרומה טמאה פסולה בשלמא למ"ד דאין בה היתר אכילה שפיר אלא למ"ד לפי שאין בו דין ממון אמאי הרי מסיקה תחת תבשילו ומאי קושיא הלא ביו"ט אסור לשרוף תרומה שנטמאת ושוב אין בו דין ממון ביו"ט בשלמא לדעת הרמב"ן והר"ן ז"ל דס"ל דמוקלה שאינו ראוי לאכילה מיקרי לכס מטעם דאיסור מוקלה תלוי בזמן והזמן ממילא קאתי ניחא נמי בתרומה טמאה דאף שאסור להסיקו ביו"ט אפילו הכי מיקרי לכס מטעם דאיסור היסק הוא דאסור ולמחר יהי מותר ליהנות בלי שום פעולה משום הכי מיקרי לכס אבל לדעת רש"י ורמב"ם ז"ל דאף דבר שבה ממילא ותלוי בזמן נמי אסור שוב לא מיקרי תרומה טמאה לכס כנ"ל ואין לומר דמשום הכי מיקרי לכס מטעם מדאורייתא מיחוי חזי תרומה טמאה להסקה ורבנן הוא דאסרו לשרוף תרומה שנטמאת ביו"ט הלא לפי אשר הוכחתי לעיל דדבר שאין המלוה בא ע"י העצירה לא אמרינן מדאורייתא מיחוי חזי א"כ שוב תרומה טמאה נמי לא שייך לומר מדאורייתא מיחוי חזי יען כי באם ירצה לעבור ולשרוף תרומה שנטמאת שוב לא יהי לו אחרוג ללאת בו ודמי לאיסור מוקלה דלא אמרינן לדעת הרשב"א ורש"י ז"ל מדאורייתא מיחוי חזי א"כ שוב יקשה מה מקשה הש"ס למאן דבעי דין ממון בלבד אמאי אין יולאין בתרומה טמאה הרי מסיקה תחת תבשילו הלא תרומה טמאה

שקידשה אינה שוה פרוטה וגם אינו יכול להביאו בזאתו היום למדי אפילו הכי מיקרי דין ממון ומקודשת כן באתרוג נמי דכוותי' לס'ד דמאן דסובר דדין ממון בלבד סגי מיקרי דין ממון אף שבזאתו היום אינו יכול ליהנות ממנו בשוה פרוטה ובזה הרה הקשיא לר'אן דבעי דין ממון מתרומה טמאה ודו"ק :

וְרַפִּי הניל יתרוך נמי כמה שהקשיתי לרש"י ז"ל דס"ל דלמאן דבעי דין ממון בלבד לדידי' יהי' יולא באתרוג של טבל דיש בו דין ממון מטעם דיכול ליהנות ממנו בשוה פרוטה הלא יקשה תו הא אין יכול ליהנות בו מטעם מוקצה איכ' תו לא חשיב דין ממון בזו"ט עלמנו. אבל לפי הניל כיחא דדדין ממון חשיב לכס אף דהיום לא יוכל ליהנות ודו"ק :

אבר לפי הניל דדין ממון לא בעי דין ממון בזו"ט עלמנו יקשה שוב על תירוץ זקינו וזלתי' זי"ע הניל דמשום הכי לא חשיב בערלה דין ממון אף דשלקדי' מותר להשאב"ם מטעם דאין יכול להשתמש וליהנות בו בזו"ט אף לחשאב"ם מטעם מוקצה הלא דדין ממון לא בעי שיהי' חזי ליהנות בו היום כאשר הוכחתי מקושית הש"ס מתרומה טמאה כניל איכ' שוב לא יעלה תירוץ זקינו וזלתי' זי"ע :

אורם יש לומר דתירוץ זקינו וזלתי' זי"ע דמשום הכי לא חשיב בערלה דין ממון הוא דווקא לדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דמשום הכי אין יולאין באתרוג של ערלה ותרומה טמאה מטעם דלא מיקרי פרי ומטעם זה לריך שיהי' בו דין ממון והיתר אכילה כל שבעה כי לאידך היינו רש"י ותוס' דס"ל מטעם דלא מיקרי לכס איכ' ערלה ותרומה טמאה אין אסור רק בזו"ט ראשון איכ' יש לומר דגם הרמב"ם ז"ל דס"ל דבעי דין ממון בזו"ט עלמנו ולא יקשה תו אחזי ס"ל להרמב"ם ז"ל דבעי דין ממון בזו"ט עלמנו מה דהקשה רש"י מתרומה טמאה דראוי להסיקו תחת תבשילו הלא יקשה הא אין שורפי' תרומה טמאה

בזו"ט ואיכ' אין בו דין ממון בזו"ט עלמנו. אולם יש לומר דקושית הש"ס הוא רק על שאר הימים מדוע אין יולאין בתרומה טמאה לדעת הרמב"ם דהא יש בו דין ממון דראוי להסיקו תחת תבשילו אבל על יו"ט ראשון לא הקשה הש"ס לזאת בתרומה טמאה יען דאין מסיקין בזו"ט ושוב אין בו דין ממון בזו"ט עלמנו :

אבר ז"ע דעל כרחק לריך לומר לדעת הרמב"ם דס"ל דלמאן דבעי ערלה ותרומה טמאה דאסור הוא מטעם דלא מיקרי פרי הוא דווקא למ"ד דס"ל דבעי היתר אכילה איכ' הסבירא באם אין לו היתר אכילה לא מיקרי פרי איכ' הדין אף בשאר הימים אם אין בו היתר אכילה לא ילא ידי חובתו באתרוג שאינו ראוי לאכילה מטעם דלא מיקרי פרי וכן הוא דברי הרמב"ם בפירוש המשניות ז"ל ערלה ותרומה טמאה וכו' ולפיכך הוא פסול למאמר השי"ת פרי דאלו אין ראויין לאכילה בשום פנים. הרי מפורש יולא מדברי הרמב"ם ז"ל דווקא למאן דבעי היתר אכילה הוא דלא מיקרי פרי אבל למאן דס"ל דדין ממון בלבד סגי פשיטא דהוא רק מטעם דלא הוה לכס איכ' בשאר הימים דלא בעינן לכס יולא באתרוג זה שאין בו דין ממון איכ' ע"כ דקושית הש"ס מתרומה טמאה למ"ד דדין ממון בלבד סגי הוא רק על יו"ט ראשון איכ' שוב יקשה מה מקשה הגמרא למאן דבעי דין ממון מתרומה טמאה הרי יכול להסיקו תחת תבשילו הלא בזו"ט אסור לשרוף תרומה טמאה איכ' שוב אין בו דין ממון בזו"ט עלמנו אלא ע"כ למ"ד דס"ל דדין ממון בלבד סגי לא לריך להיות ראוי בזו"ט עלמנו. שוב ראיתי בח"ס בתרושין על מס' סוכה שהקשה קושיא הניל מה מקשה הש"ס מתרומה טמאה הלא אסור לשרוף תרומה טמאה שנתמאת בזו"ט איכ' שוב אין בו דין ממון ומתרוך דשאני אלל תרומה טמאה דהתורה אמרה שלך תהי' ולזאת יש לה דין ממון ע"ש בדבריו היטב. איכ' אם

לאמר

נאמר דבתרומה טמאה שאני דהתורה אמרה דשלו הוא איכ שוב יש לומר דלהרמב"ם לא חשיב דין ממון אם לא ביו"ט עלמו ושאיני בתרומה טמאה דהכתוב אומר דשלו היא :

אחרי כל החזיון הזה נראה דברי זקני זללה"ה ז"ע דס"ל דמשום מוקפה לא חשיב דין ממון ביו"ט הוא רק לדעת הרמב"ם ז"ל כי לדעת רש"י ז"ל דמקשיר אתרוג של טבל למאן דבצי דין ממון בלבד נראה דס"ל דדין ממון לא בעינן שיהי' ראוי ביו"ט עלמו איכ עולה תירוק זקני זללה"ה ז"ע לדעת הרמב"ם ודו"ק :

נמצא פסקן של הדברים באתרוג שנפל מן המחובר ביו"ט לדעת הרמב"ן והר"ן ז"ל וכן לדעת הרשב"א ז"ל אתרוג המוקפה חשיב לכס ויולא בו דביעבד כנ"ל אבל לדעת רש"י ורמב"ם ז"ל אף דביעבד לא יולא אם לקח אתרוג המוקפה מטעם דלא חשיב לכס כי בהיתר אכילה גס רש"י ז"ל מודה דבעינן שיהי' היתר אכילה ביו"ט כדבוחכמי לעיל ודו"ק :

שוב ראיתי בח"ס חידושויו על סוכה וכן בח"ס חלק א"ח סימן קפ"ד דדין אתרוג שתלאו לנוי סוכה ואח"כ נתהוו שנלרך לאתרוג הזה למנות נטילת אתרוג נושא ונותן בו אם מותר ליקח לאתרוג הזה למנוה. אחד מטעם איסור איתקלאי לנוי סוכה דאסור ליהנות ממנו ביו"ט. ואחד מטעם טלטול מוקפה והעלה בשם מטעם דאיתקלאי מותר ליקח אתרוג זה למנוה יען כי אנו קיי"ל מעלין בקודש שמתחילה לא הוה אלא נוי סוכה ועכשיו נעשה מנוה עלמו ואי שאין בו היתר אכילה מטעם איתקלאי לא איכפת לן יען כי כל אתרוג משהפרש למנוה אסור באכילה וז"ל כל שמנוה גרס ל"י לית לן בה רק שיהי' ראוי לאכילה בלא מנוה וכיון שהנחנו דלמנוה אחרת לא אסור מטעם איתקלאי נמצא מיד שהפרישה לנוי סוכה אינו מפרישה לנוי לתוך אלא ממנו ולמעלה וכאלו הפרישה מיד גס לאתרוג ואותו

איסור אכילה שמחמת מנוה אינו מפסיד להיות מיקרי שאין בו היתר אכילה אבל מטעם טלטול איסור מוקפה אסור לנאת בו ביו"ט ראשון (ע"ש בתשובתי ובחידושי' שהבאתי רק תמלית דברי' משניהם) ולפענ"ד לדעת רש"י ורמב"ם ז"ל שהוכחתי לעיל דס"ל דמטעם איסור אכילת מוקפה נמי לא חשיב להם נמצא באתרוג שתלאו לנוי סוכה לא די שאסור מטעם טלטול מוקפה אלא דאסור נמי מטעם דאינו ראוי לאכילה ולא חשיב לכס ואף דביעבד אינו יולא בו :

והנה במה שכ"ת רוגה להוכיח לדין מוקפה שאינו ראוי ביו"ט עלמו רק למחר לא מיקרי היתר אכילה דאל"כ דאי נאמר במה שראוי למחר יהי' מיקרי לכס איכ יהי' הדין אם מכר אתרוג לחבירו על יו"ט ראשון בלבד ואח"כ שאל ממנו בחזרה האתרוג שיהי' יולא בו מטעם דלמחר יהי' בו היתר אכילה ודין ממון וזה לא ניתן לאמור. מזה הוכיח דמה שאינו ראוי ביו"ט עלמו לא מקרי לכס. אבל לפענ"ד לא דק בזה כלום ד"ל דמה שראוי למחר לאכילה היינו בזוקפה או בשאר איסורי מיקרי לכס מטעם דעלם הדבר הוא שלו רק מפאת איסור אכילה למאן דבצי היתר אכילה עשאו שאינו שלו או למאן דבצי דין ממון עשאו האיסור הנאה שאינו שלו איכ כולל לומר בשראוי למחר מיקרי לכס אבל בדבר שאינו שלו ממש היינו שמכר האתרוג לאחר שוב האתרוג אינו שלו ממש במה שיהי' ראוי למחר לא מיקרי לכס דאל"כ הגע בעלמך למאן דבצי היתר אכילה בלבד יהי' יולא באתרוג השאלו כפי מה שאמר הש"ס דישאל יולא באתרוג של תרומה טהורה מטעם שיכול להאכיל לבן בתו כהן ועיין בתום ד"ה דאי צעי מפקיר ומיקרי לכס איכ יהי' יולא בשאלו במה שיש היתר אכילה לבעלים אלא ע"כ דדבר שאינו שלו ממש רק מטעם היתר אכילה לאחרים לא מיקרי שלו וכן הדין נמי בזה שמכר האתרוג

לשרוף ואינו עומד ליומו בשריפה או אסור משום דבעי פרי ולא מוקלה וליכא שימוש שלכהי"ג וי"ט בשם הה"ק מאוסטרלווי ששוה גם היום פרוטה למכור ללורך מחר שלכהי"ג לא הבנתי דכל מכירה הוי כדרך הנחתן דלהכי כ' צנצילה! או מכור לככרי. וענצבת חא"ח ס"י ס"ד ולימודי ה' ס"י ע' ואכמ"ל:

ידידי ט"ז וכו' ש"י מה שכתב לי קושא מהגה"ק היהודי ז"ל צכתביו באתרוג של ערלה הא יוכל ליהנות שלא כדרך הנחתן. ותי' משום דלא יוכל להשתמש בזה היום וכו'. ומה שאמר בזה הגאון חו"פ האבד"ק אוסטרלווי ש"י דמה בכך שאינו ראוי להיום הא מ"מ יוכל להשתמש למחר שלכ"ה עכ"ד. הנה בחידושי זה כבר הקשיתי בזה דמקשה הגמ' בסוכה (ד' ל"ה ע"א) מתרומה עמאה למ"ד לפי שאין בה דין ממון אמאי הרי מסיקה תחת תבשילו והלא אין שורפין תרומה עמאה בז"ט דאין שורפין קדשים וכו' וא"כ אין צו דין ממון היום. אכן לפמ"ש השע"מ פ"ז מה' לולב לשיטת הפר"ח בא"ח ס"י תנ"ד דאסור להפקיר בשבת וי"ט וא"כ אמרינן בסוגיא זו שיואלין באתרוג של דמאי כיון דאי בעי מפקיר נכסי' והוי עני וחזי ל"י הא אין מפקירין בז"ט. ותי' דקרא קפיד רק שיהי ראוי לאכילה באיזה זמן שיהי ולכך גבי דמאי דאיכא זמן הראוי לאכילה אי מפקיר בחול מיקרי לכס ע"ש. ולפי' ניחא גם בתרומה עמאה דעכ"פ דין ממון יש בו באיזה זמן שיהי. אכן מדברי המהרש"א ז"ל שם בסוגיא משמע דאם השתא לא חזי לאו לכס מיקרי אף דחזי לאח"ז. וא"כ טוב קשה מתרומה עמאה הא אין שורפין קדשים בז"ט. ומה פריך הגמ':

והארבתי בזה ליישב קושית המהרש"א ז"ל בסוגיא זו דאמאי לא משני הגמ' שאני תרומה עמאה דכתותי מ"ש. אכן י"ל למש"כ בתוס' פוטה (דף כ"ה ע"ב) בזה דכ"מ תינח ל"ש דס"ל כל העומד לשרוף כשרוף דמי. אבל לרבנן וכו'

האתרוג על יו"ט ראשון ושאל ממנו בחזרה לא מיקרי לכס מטעם זה יען כי בלאו אסור אכילה אינו שלו במה שיש היתר אכילה לאחרים לא מיקרי לכס ודו"ק:

ועוד בחסדי ד' יש לי להאריך אריכות וקצרות אך חסתי על הולאות הדפוס שלו ומה גם מה אני לבוא עוד בארוכה ידעתי מך ערכי להצין ולפרש דברי זקוני וזלתי' ז"ע אשר התלמידים בימיו לא יכלו לירד לסוף דעתו מפני גודל חריפותו ק"ו לאיש כמוני ע"כ די במה שכתבתי. ושמעתי מאנשי אמת כי התלמידים בעת שלמדו שיעור עיון אלל היהודי הקדוש ז"ע היו כורכים את ראשם להצין את דבריו דברי אלקים חיים ובשבת גודל החריפות לא נכתבו דבריו הקדושים כהוייתם וזכות זקוני ז"ע יעמיד עלינו ולכל ישראל שיחיש ד' לגאלינו במהרה בימינו אמן:

נתן דוד בהר"ל שר התורה מ' ש"י שליט"א מביא"ע ברז"ג.

וכתב אלי ט"ז הגאב"ק סעראלק ש"י וז"ל מה שהביא בשם היהודי הקדוש ז"ע דאתרוג של ערלה הוי עפרא אף דמותר שלא כדרך הנחתן דלהשתמש בזה היום לא משכחת לה משום מוקלה. והקשה הגאב"ק אוסטרלווי שליט"א דהא יוכל להשתמש בו ביום מחר שלכ"ה ע"כ. התוס' בסוכה (דף ל"ה.) ד"ה לפי כ' דלכס בעי' דרך הגאה דוקא ועומד לשריפה. וכ"כ בסוטה (דף כ"ה:) ד"ה לאו כו' אלא דבז"ט הרי אסור לשרוף ושזב אינו עומד לכך וגם לדין אכילה. ולא דמי לאשרה ז"אסור אפי' שלכ"ה ראוי לומר דגם אי יש לך היתר בשלכ"ה הוי לכס לזה כ' דלא בלתי' אסור שומש. משום חיסוה טלטול מוקלה. ואולי זהו סוגת הרמב"ם בפ"י המשינות פ"ג דסוכה שז' טעם פסול ערלה משום דטעון שריפה ובקרא כ' פרי ואינו ראוי לאכילה ותמה עליו בכפות חמרים שם. ולהכיל י"ל דבז"ט דאסור

לגבי שלא כה"ג. ואין לומר דמיירי שאין שיה פרוטה בהנחת היסק (כמ"ס בתוס') קידושין (דף ג"ז) דל"כ בכל אה"ג יש בו ד"מ משום דיוכל ליהנות שלכדה"ג איז דמיירי שאין בו ש"פ. אי"כ גם בתרומה טמאה ווכל לומר כן ולמה לא מקשה הגמ' בערלה גופי'. אכן י"ל כיון דדעת התוס' שצועות (דף כ"ג ע"ב) דשלא כדרך הנחתן אסור מדרבנן וכ"ה בתוס' ע"ז (דף י"ב) וכן תירץ הרמב"ן ז"ל בחידושו לקידושין (ד' ג"ז ע"ב) על הקושיא בהא דהמקדש בערלה אינה מקודשת הא מותרת היא שלכדה"ה. ותי' דמדרבנן אסור. וא"כ ניחא גם באתרוג של כיון דאסור מדרבנן אי"כ כמו באתרוג של טבל בשאר פירות דאינס אלא מדרבנן: **ג** י"ל כיון דהפיטוס והגרעינים דאסורים בערלה דהוי שומר לפרי ודברים הללו אינס עומדים לאכילה והוי שריפה בזה כדרך הנחתן. ולפמ"כ בתוס' שם בסוכה ד"ה אחיא דהא דאין יכול ללאת באתרוג של טבל דהוי כמו אתרוג השותפין שיש לכהן וללוי בו חלק וחלק זה נקרא אינו לכס והוי כמו אתרוג החסר דפסול. ק"י"ל באתרוג של ערלה כיון דחלק זה אינו יכול ליהנות מיקרי אינו לכס והוי כאתרוג החסר ואין בו דין מומן. והבן:

ש"כ ידירו עוז צבי יחזקאל מיכ"ל זאהן
 אבדפ"ק פלונסק והגלי:

ותי' דאה"ג חשיב עפרא בעלמא ע"ס. וזה דווקא בזה"ג. אבל בתרומה טמאה דמיתר בהגאה ל"ש מכ"ש רק לר"ש. ומצואר צ"ק (דף ע"ז) ובמנחות (דף ק"א) דאם לא ה"י שבות ציוס למזרק"י ל"א כל העומד לזרוק כזרוק דמי ע"ס. ולפ"ז כיון דק"י"ל אין שורפין תרומה טמאה צו"ט. וא"כ לא שייך לומר כל העומד לשרוף היום כשרוף דמי. וממילא גם לר"ש אין לומר בזה כפותי מיכתת שיעוריה והבן. ובגוף דברי התוס' דטובה ה"ל הארכת"י מש"ס מנחות (דף ק"ב) דמקשה מר"ש על נותר והא נותר אסור בהגאה וגם רבנן מודו דהוי עפרא בעלמא ואכ"מ:

והנה בגוף קושיות היהודי הק' ז"ל דיוכל ליהנות שלכדה"ה. גם אני ת"ל בתי' עמדתי בזה בהא דפריך הגמ' מתרומה טמאה דהרי מסיקה תחת תבשילו ואמאי לא מקשה מערלה גופי' למה אי"כ הרי מסיקו תחת תבשילו לדעת התוס' צ"ק (דף ק"א ע"א) ד"ה מגין דדבצר העומדת לאכילה אם שורפה ונהנה מומנה דרך ציבורי' הוי שלא כד"ה. ומצואר שם בתוס' דבערלה שלכדה"ה מותר (ורק ה"ה סובר דשלכדה"ה אסור בערלה) ועיין בש"ס פסחים (דף כ"ז ע"ב) דלא משכח עלי' דאיסורא לרבנן אלא בשרשיפא אבל הנחת היסק שרי ועיין בתוס' שבת (דף כ"ד) ד"ה הא בחול. וא"כ גם באתרוג דעומד לאכילה הוי שריפה

